

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Diplomová práce

2012

Bc. Vojtěch Zima

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra západoevropských studií

Bc. Vojtěch Zima

**Camorra jako paralelní systém italského
státu**

Diplomová práce

Praha 2012

Autor práce: **Bc. Vojtěch Zima**

Vedoucí práce: **Doc. Michel Perottino Ph.D.**

Rok obhajoby: **2012**

Bibliografický záznam

ZIMA, Vojtěch. *Camorra jako paralelní systém italského státu*. Praha, 2012. 78 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra západoevropských studií. Vedoucí diplomové práce Doc. Michel Perottino Ph.D.

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá dějinami a vývojem fenoménu Camorry na území jihoitalského regionu Kampánie. Camorra vznikla jako výsledek neutěšených sociálních poměrů na jihu Itálie ještě před jejím sjednocením, kdy pro chudé obyvatele představovala naději vymanit se z bídy jejich života. Italský stát byl pro běžnou populaci neefektivní a vzdálený. Naproti tomu Camorra byl každodenní systém, který okamžitě reagoval a fungoval. Před vznikem moderního italského státu v roce 1861 měla Camorra za sebou již více než půl století činnosti, kdy se pevně zachytila a etablovala mezi kampánskou společností. V průběhu let 1819 v dobách svého vzniku až do prvního desetiletí 21. století prošla komplikovaným a zajímavým vývojem. Během tohoto období došlo k několika transformacím fungování tohoto systému. Z počátečního drobného vydírání a kriminality se camorristický systém přeměnil do vysoce organizovaných obchodních společností, jejichž představitelé mohou být etablovanými členy nejvyšších pater italské společnosti. Práce dále popisuje způsob sociálního zajištění a jistot členů Camorry, který se vyvinul do stadia, kdy pro své členy představuje paralelní strukturu sociálního zabezpečení, která na rozdíl od oficiálního státního systému z jejich pohledu neselhává. Závěr práce se zabývá předpokládaným vývojem fenoménu organizovaného zločinu = Camorry, a to v těsné souvislosti s ekonomické situace oblasti a stratifikací životní úrovně obyvatel Kampánie.

Abstract

This thesis deals with the history and evolution of the phenomenon of the Camorra in one of the southern Italian regions - Campania. Camorra originated as a result of appalling social conditions in the south of Italy before its unification. The former ruling system in Naples neighborhood was inefficient and distant for the general population. In contrast, the Camorra everyday system responded immediately and was efficient, fast and productive. Before the constitution of the modern Italian state in 1861, Camorra had already more than half a century of history and activities, and was firmly established itself in the society of Campania. From 1819, when the first written note about Camorra appeared till the first decade of the 21st century it has undergone a complicated and interesting development and changes. During this period, there were several transformations in the functioning of its system. From the initial racketeering and small crime the Camorra's system was transformed into the highly organized companies, whose representatives can be well established members of the highest levels of the Italian society. The thesis also describes how the Camorra's social security ensures its members. From the point of view of Camorra's members their system never fails on the contrary to the official state social system. Nevertheless, the state and society fight with the organized crime (Camorra), although the results are successful more in short-term than in long-term perspectives. The conclusion deals with the anticipated evolution of the phenomenon of the organized crime = Camorra, which is in close connection with the future development of the economic situation, living standards, and stratification of the population in Campania.

Klíčová slova

Camorra, Itálie, Kampánie, organizovaný zločin, Neapol, společnost

Keywords

Camorra, Italy, Campania, Naples, organised crime, society

Rozsah práce: 158 333 znaků s mezerami

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 9.1.2012

Vojtěch Zima

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval panu docentu Perottinovi za jeho nesmírnou trpělivost, péči a veškeré odborné připomínky v průběhu vzniku mé diplomové práce. Zároveň bych rád poděkoval celé své rodině za vytvoření podmínek a velkou podporu při mém studiu na vysoké škole.

Institut mezinárodních studií

Teze diplomové práce

Camorra jako paralelní systém italského státu

Teze

Tématem diplomové práce je problematika, která se dotýká jihoitalského regionu Kampánie již od počátku 19. století do dnešní doby. Jedná se o téma citlivé pro všechny osoby žijící na tomto území – téma organizovaného zločinu. Systém organizace zločinných praktik na území Kampánie má svůj konkrétní název – Camorra. Diplomová práce se bude zabývat vývojem tohoto fenoménu, který trápí širokou italskou veřejnost.

Dle dosud nabytých informací a znalostí lze již před začátkem tvorby práce říci, že Camorra prošla od začátku 19. století do začátku století 21. zásadním vývojem. A to vývojem z malých, zmatečně organizovaných skupinek, které se zabývaly pouličním zločinem, výpalným a vydíráním, přes první organizovaná uskupení, která sdružovala širší veřejnost a zahrnovala i střední třídu neapolské společnosti až po vysoce kvalifikované obchodní společnosti. Výsledkem této postupné transformace jsou oficiálně registrované, fungující a obchodující italské společnosti, které se navenek tváří, že vykonávají legální obchod, zatímco pod vrstvou hlouběji se jedná o společnosti, které využívají vydírání na vyšších místech, spolupráce se státními, regionálními i obecními politiky k získávání obchodních zakázek všeho druhu.

Organizovaný zločin v kampánském regionu je složitou sítí vazeb mezi politiky, obchodníky, bankéři, soudci, úředníky i běžnými občany, který tak vytváří paralelní systém státnímu systému. Tak zvaný stát ve státě. Zatímco státní zřízení má svá zákony daná pravidla, která se týkají státního uspořádání a reprezentace navenek, systém, který funguje v Neapoli a okolí je systém neprůhledný. Neprůhledný je však systém pouze navenek pro nečleny organizovaných klanů. Uvnitř společenství má každý své pevně dané místo a úkoly, za které je pak náležitě odměňován. Odměny se týkají nejenom finančních částek, ale můžou jimi být i pobyty v lepších zdravotnických zařízeních v případě potřeby, zprostředkování univerzitního titulu, obstarání místa k bydlení, nové

auto apod. Díky tomuto systému odměňování bude jedním z úkolů diplomové práce dokázat, že organizovaný zločinný systém v Kampánii (Camorra) si vytvořil vlastní sociální a asistenční systém, který konkuruje nejenom italskému sociálnímu systému, ale díky regionalizaci a postupnému přenesení pravomocí regionálním zastupitelstvím i sociálnímu systému v Kampánii.

Bylo by krátkozraké tvrdit, že Camorra je organizovanou společností. Není tomu tak. Diplomová práce má za úkol též potvrdit a dokázat, že spletitá a složitá síť organizovaného zločinu v okolí Neapole byla, je a bude přítomná, ale rozhodně nelze hovořit o institucionalizované společnosti, která má své jasně dané představitele, pravidla a procesy fungování. Naopak. Aby mohl organizovaný zločin fungovat, musí být co nejtajemnější. Pokaždé, když na základě rozsáhlého vyšetřování italských bezpečnostních složek dojde k zatčení či rozkrytí nějaké organizace, měňavkovitě se organizace přemění a rozštěpí do jiné sféry vlivu působení s novými lidmi. Jedná se tak o nikdy nekončící proces.

Kampánská Camorra má zcela bez pochyby mnoho stoupců. Jedná se především o osoby s nižší dosaženou úrovní vzdělání, pro které je samozřejmě jednodušší vychodit základní školu a dál ve studiích nepokračovat a místo toho si stoupnout na náměstí s kostkou hašiše v kapse. Určitě je ale za potřebí zmínit i fakt, že italská společnost nesouhlasí s organizovaným zločinem automaticky a stále vznikají nějaká uskupení proti Mafii. Většinou však nemají dlouhého trvání. Za cíl práce bude mít i dokázat skutečnost a vyvrátit zažitě klišé, že co obyvatel jižní části Itálie, to mafián.

Obsah

ÚVOD.....	2
1. ÚVOD DO PROBLEMATIKY JIHOITALSKÉHO ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU.....	7
1.1. AGRESIVNÍ VS. POZITIVNÍ VNÍMÁNÍ CAMORRY	11
1.2. KRIMINALITA A ORGANIZOVANÝ ZLOČIN	12
1.3.1. <i>Pohled na systém vztahů dimenzí moci</i>	13
1.3.2. <i>Pohled na systém vztahů dimenzí společenských dopadů</i>	14
1.3.3. <i>Společenský rozměr klanů</i>	15
2. DĚJINY KAMPÁNSKÉHO ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU - CAMORRY	16
2.1. PRVNÍ DOCHOVANÉ ZMÍNKY O CAMOŘE	17
2.1.1. <i>Členění a fungování skupiny La Bella Società Riformata</i>	17
2.2. CAMORRA PO PÁDU BOURBONŮ DO OBDOBÍ PŘED PRVNÍ SVĚTOVOU VÁLKOU	20
2.2.1. <i>Změna systému fungování</i>	20
2.2.2. <i>Výsledky skandálů s veřejnými zakázkami a pokračující represe Camorry</i>	22
2.3. PŘES FAŠISMUS DO KONCE DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY Z POHLEDU CAMORRY	23
2.3.1. <i>Období fašismu</i>	23
2.3.2. <i>Camorra bezprostředně po druhé světové válce</i>	24
2.4. CAMORRA V OBDOBÍ OD 50 LET 20. STOLETÍ DO KONCE STUDENÉ VÁLKY	26
2.4.1. <i>Mentalita neapolské Camorry</i>	27
2.4.2. <i>Politická integrace</i>	28
2.4.3. <i>Nuova Camorra Organizzata (NCO) a profesor Cutolo</i>	29
2.4.4. <i>Válka mezi Nuova Camorra Organizzata a Cosa Nostrou</i>	30
2.5. OD ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU K REORGANIZACI CAMORRY V 90. LETECH	32
2.5.1. <i>Zemětřesení v počátku 80.let a jeho vliv na transformaci Camorry</i>	32
2.5.2. <i>Aktuální formy a příčiny fenoménu Camorry</i>	35
2.5.3. <i>Příspěvek Nuova Camorra Organizzata pro aktuální podobu Camorry</i>	36
2.5.4. <i>Příspěvek Nuova Famiglia pro aktuální podobu Camorry</i>	37
2.5.5. <i>Současná situace Camorry</i>	39
2.6. CAMORRA V DOBĚ GLOBALIZACE	40
2.6.1. <i>Camorra jako profesionální instituce</i>	42
2.6.2. <i>Systém prodeje drog a falešného značkového zboží</i>	43
2.6.3. <i>Vojenská podoba současné Camorry</i>	44
2.6.4. <i>Camorra a „legální“ aktivity</i>	46
3. ETABLOVÁNÍ CAMORRY VE FUNKCÍCH STÁTU	48
3.1. STRATEGIE OVLÁDNUTÍ POLITICKÉHO VEDENÍ KRAJE	49
3.1.1. <i>Životní prostředí, správa komunálních služeb a nelegální likvidace odpadů</i>	50
3.2. SYSTÉM SOCIÁLNÍ A ZDRAVOTNÍ PÉČE CAMORRISTICKÝCH ORGANIZACÍ – KONKURENCE STÁTU	54
3.2.1. <i>Zajištění příjmů členům Camorry</i>	55
3.2.2. <i>Praktiky Camorry ve zdravotnictví a ve věznicích</i>	57
3.3. POROVNÁNÍ SOCIÁLNÍ PÉČE – STÁT VS. CAMORRA	59
3.3.1. <i>Role žen v sociálním systému na území Kampánie</i>	63
3.4. ROZDÍL MEZI STÁTNÍ PODPOROU A KLANOVOU PODPOROU	63
ZÁVĚR	69
SUMMARY	71
POUŽITÁ LITERATURA.....	72
SEZNAM PŘÍLOH.....	76
PŘÍLOHY.....	77

Úvod

Téma výběru mé diplomové práce není náhodné. V regionu Kampánie jsem v letech 1999 – 2011 strávil v různě dlouhých časových periodách přibližně rok svého života. Svoji cestu za poznáním regionu a jeho specifík jsem načal během tříměsíčního studijního pobytu na Liceo Classico Plinio Seniore Castellammare di Stabia na podzim 1999. Castellammare di Stabia je součástí aglomerace neapolského zálivu, ve které není přesně poznat, kde končí jedno město a začíná další. Na toto místo jsem se pak v dalších deseti letech průběžně vracel pro pracovní i lidské zkušenosti. Měl jsem tak možnost na vlastní oči vidět, na vlastní nos cítit i na vlastní kůži cítit, jaký je život v systému. Bohužel ne v systému fungujícího státu, kde zaměstnaný nebo podnikající jedinec dostává ze strany státu za své daně částečné jistoty a možnosti pro další rozvoj sebe, své rodiny nebo svého podnikání. Ani v systému regionální či obecní samosprávy, která by obyčejnému člověku zpříjemňovala jeho každodenní život a okolí. Naopak. Měl jsem možnost poznat život v systému, ve kterém nikdo nevěděl, co přesně bude zítra. Jestli obchod naproti nebude náhodou zavřený, protože se majitel znelíbil bossovi ve čtvrti, zda autobusová linka nebyla přesměrována, jestli za hranicí mého pozemku kdosi nezačne stavět betonové monstrum, kvůli potřebě čerpání či zlegalizování finančních prostředků, zda do přístavu nepřiplují barely s toxickým odpadem nebo zda známým nespadne jejich stále ještě provizorní příbytek, do kterého byli nastěhováni po ničivém zemětřesení v roce 1980 se slibem, že do dvou let budou přestěhováni do odpovídajícího, lidskosti důstojného bydlení.

Rozhodl jsem se proto analyzovat současný stav systému v italském regionu Kampánie¹, kterému vládne zločinecká organizace Camorra². Aby se nejednalo o jednoduchý popis situace, je třeba definovat základní interpretace organizovaného zločinu - Camorry.

Nejstarší interpretací je interpretace z pohledu kulturního. Status organizovaného zločinu v Neapoli je v jejím pojetí dán kulturními či dokonce antropologickými vlastnostmi místního obyvatelstva. Ještě dnes někteří autoři dávají existenci podsvětí za

¹ Pro účely diplomové práce bude používán český překlad italského regionu Campania. Region s druhým nevyšším počtem obyvatel v Itálii. Na ploše 13 590 m² zde žije necelých 6 milionu obyvatel.

² Zločinecká organizace Camorra bývá v češtině někdy překládána termínem Gomora. Pro účely této práce bude používán oficiální italský název – Camorra.

vinu údajné neapolské mentalitě. Toto pojetí je poněkud zjednodušující, ovšem tato interpretace se snadno uchytila napříč italskou společností. V méně stereotypní formě se toto pojetí objevuje i u současných autorů, podle kterých existuje neprobádaná část Camorry, jakési mýtické jádro, které spojuje současnost s dávnou minulostí, ve smyčce nekonečného opakování.

Interpretace politická vychází z konkrétního historického období 70.-80. let, kdy se snaží dokazovat, že transformace kriminálních skupin v „*organizovanou Camorru*“ byla postavena na zločineckém spojení mezi místní politickou třídou a křesťanskou demokracií. Spojenství mělo zajistit obohacení těch prvních a politické uznání těch druhých.

Pragmatická interpretace vycházející z názoru, že se Camorra odlišuje od mafie faktem, že není postavená na politických dohodách, ale spíše na pouliční kriminalitě, na lokálních seskupeních predátorů, jaká existují ve všech městech. Neapolská kriminalita je v tomto pojetí kriminalita „*obyčejná*“.

Poslední interpretace je tzv. katastrofická. Camorra je v jejím pojetí místo, ke kterému se neodvratně blíží celá společnost. Camorra je „*vrcholná fáze kapitalismu*“, které nás utiskuje a odcizuje. Camorra je tedy zodpovědná za ekologickou katastrofu a za hory odpadků, které zamožují celou oblast. Katastrofická interpretace se zdá být interpretací, která v sobě zahrnuje a zároveň překonává předchozí tři. Z tohoto pohledu je Camorra neoddělitelnou součástí jihoitalské historie, současnosti i její budoucnosti.

Pro účely práce jsem zvolil metodologii zkoumání dostupných vědeckých dokumentů a odborné literatury. Vzhledem k absolvování česko-italského gymnázia a státní zkoušky z italštiny a díky přístupu skrze své přátele z neapolského zálivu jsem měl možnost studovat a čerpat především z italsky psané literatury, která se danou problematikou zabývá. Většina literatury pochází z knihovny neapolské univerzity Università di Napoli Federico II.

Literaturu, která je zdrojem diplomové práce lze rozdělit do několika kategorií. První kategorii tvoří odborná literatura, zabývající se v obecné formě teoriemi státu a státního zřízení a jejími konkrétními projevy v historickém kontextu od 19.století do začátku 21.století. Nejvíce využívanou literaturou byly pro účely této práce využity italsky psané publikace se zaměřením na vznik, vývoj a fungování organizovaného zločinu v Kampánii. Jako obecný problém může být vnímán fakt, že autoři ve skutečnosti píšou a hovoří o kriminálních systémech, které nazývají Camorra. Toto

pojmenování implikuje srovnání s fungující organizací, která má své představitele a výkonné orgány. Cílem práce je i úkol dokázat, že tomu tak není. Že Camorra je blíže nespécifikovatelný soubor kriminální činnosti, který se v průběhu času mění, přeorganizovává a v důsledku může mít mnoho různých podob. Pro vytyčené cíle diplomové práce byly využity i články běžného italského tisku a údaje statistických úřadů, které jsou běžně dostupné na internetových stránkách. Nedílnou součástí faktografické literatury o jihoitalské Camoře jsou i závěry parlamentních vyšetřovacích komisí, a vládních dokumentů, které jsou k dispozici tamtéž.

Díky mému pobytu v regionu Kampánie a své konfrontaci se složitým systémem organizovaného zločinu a tudíž samotného bytí jsem se rozhodl se tomuto tématu věnovat podrobněji. Zajímá mne otázka a chci zjistit jak je možné, že organizovaný zločin zrovna v tomto bohatém regionu dostává tolik prostoru pro svůj rozmach a vytváří tak paralelu státnímu uspořádání. Je to snad tím, že i na nejvyšších místech italské politiky jsou osoby, které z tohoto statusu quo profitují? Nebo je to zapříčiněno historickým vývojem, kdy se nejprve po vzniku samostatného italského království nedokázalo obyvatelstvo Kampánie ztotožnit s novým státem (a nově vzniknuvší stát naopak nedokázal proniknout k lidem na tomto území)? Následně se pak díky historickému vývoji v období po druhé světové válce, kdy došlo k tzv. druhé regionalizaci, která byla reakcí na pomalu nastupující globalizaci? Tyto procesy ztížily možnosti centrální kontroly spolu s plánováním sociálních investic a s možnostmi vlády ochraňovat místní hospodářské celky před vlivem globálního obchodu. Zároveň to napomohlo reorganizaci Camorry, která byla lidem vždy blíže a mohla řešit jejich aktuální problémy promptněji než státní správa. Jednou z důležitých tezí této práce je tvrzení, že vznik a rozmach Camorry v jižní Itálii jednoznačně souvisí s nedostatky státu a nedostatky v jeho fungování.

Odhlédneme-li od prvotně pospolné společnosti, lidé žijí v lépe či hůře organizovaných formách státu. Velmi obecnou definicí státu je tvrzení, že stát je formou politické organizace lidské společnosti, která se vyznačuje sdružením obyvatel na určitém území v jeden právní celek. Teoriemi novodobého státu a představami o jeho vzniku, funkci a vývoji se zabývali například Jean-Jacques Rousseau se svými úvahami o zásadě svrchovanosti a teoretickým modelem státního celku na principech přímé demokracie, Thomas Hobbes se svými úvahami o podstatě, zřízení a moci státu v tzv. teorii války všech proti všem nebo John Locke v pojednání o vládě, právu člověka na

svobodu a způsob nakládání se svým majetkem a svou osobou. Moderní autoři stát definují jako nástroj obecného blaha, zajištění majetkoprávní rovnosti před zákonem a jednotného společenského statusu jeho obyvatel.

Zkoumání fungování státního zřízení je samostatný společenskovední obor. Cílem této diplomové práce není podrobně rozebírat základní koncepce chápání státu, ať již idealistický přístup, funkcionalistický přístup nebo institucionální přístup. Podstatou státu je politická organizace společnosti, která je prostřednictvím určitého právního řádu schopna spravovat a řídit určité území. Pro každý stát je charakteristické jeho území, obyvatelstvo a jeho právní řád. Mezi hlavní vnitřní funkce státu patří starost o základní práva a svobody občanů, snaha zachovat vnitřní řád a spravedlnost a přebírat funkce, které není schopen člověk řešit sám – ekonomika, školství, zdravotnictví a sociální zabezpečení.

Tato práce tvrdí, že Italské království a následně Italské republiky nebyli a nejsou schopné plnohodnotně vykonávat některé z výše uvedených vnitřních funkcí natolik zodpovědně, aby se místní populace cítila chráněná, podporovaná a zaštitěna vymahatelným právem a možnostmi. Proto si společnost hledá způsoby a jiné systémy, jak absenci vnitřních státních funkcí suplovat svépomocí. Tato svépomoc původně vznikla samovolným neorganizovaným procesem, který byl vyvolán nutností reagovat na tíživou sociální situaci na jihu Itálie. V průběhu dvou století se transformovala v paralelní společenskou normu, která živelně funguje a prolíná se se státní strukturou a do které jsou zapojeny 3 z 10 obyvatel Kampánie.³

Tento vývoj nenastal jen tak z ničeho. Pro italské historické dědictví je důležitý akcent na silné regionální a lokální identity.⁴ Od chvíle, kdy na Apeninském poloostrově došlo ke sjednocení v jeden státní celek, je regionální otázka předmětem široké politické diskuse. Problémy sociálních vazeb v Kampánii lze vystopovat v historickém problému administrativně-politického uspořádání státu. Základem pro potíže, které budou definovány v textu práce je bez diskuse odlišnost mezi Severem a Jihem. Jedná se o dvě naprosto odlišné oblasti, které před sjednocením měly zcela odlišný hospodářsky politický, sociální i kulturně historický vývoj. Jediným společným jmenovatelem obou geografických regionů je skutečnost, že v průběhu více než tisíce let žilo obyvatelstvo těchto území v malých samosprávných jednotkách. Zatímco

³ BARRESI, Francesco. *Mafia ed economia criminale*. Roma: Edup, 2007, str.22

v severních oblastech Apeninského poloostrova si moc podržely a samosprávu vykonávaly místní elity italského původu (Benátčané, Janované atd.), na území Jihu tomu bylo opačně. Místní vládnoucí struktury nebyly autochtonního původu. Pro samosprávné jednotky na italském jihu byly typické časté změny území i vládnoucí garnitury (Arabové, Normané, španělští i rakouští Habsburkové, španělští Bourboni, Francouzi). Tato historická zkušenost se fundamentálně projevila ve vztahu obyvatelstva k vládnoucí třídě a dosud přetrvává ve formě nedůvěry obyvatelstva k voleným zástupcům svého státu. Což je značný paradox, k jehož odstranění bude pravděpodobně nutná delší doba. Uvážíme-li, že jihoitalští obyvatelé se navíc od roku 1955 konfrontují s dalším nadnárodním zřízením – Evropskou unií, odstranění této nedůvěry může trvat mnohem déle.

Tomuto paradoxu se nelze divit vzhledem ke skutečnosti, že Itálie byla i přes dvě možnosti způsobu sjednocení, sjednocena tzv. „shora“. I přes takto zvolený způsob sjednocení existovala koncepce, která počítala se zachováním větších samosprávních pravomocí tradičním oblastem. Obavy z možného neúspěchu sjednocení do Italského království však nakonec vedly k tomu, že i hlavní zastávce decentralizace Camillo Cavour, souhlasil s konceptem přesunutí pravomocí státní správy do Piemontu.⁵ Do tohoto vůdčího místa zaniknutého Sardinského království bylo přesunuto jádro nového státu, kam byla přesunuta většina pravomocí i přes ekonomické, historické, jazykové a kulturní odlišnosti ostatních území. Pro dokreslení atmosféry, která panovala po sjednocení Italského poloostrova lze použít větu Massima d’Azeglia: *“Abbiamo fatto l’Italia, adesso dobbiamo fare gli italiani”*⁶ Přidáme-li k tomuto výstižnému tvrzení a značný analfabetismus, velkou kulturní, jazykovou a ekonomickou odlišnost desítek mikro oblastí na území celého poloostrova, nemůžeme se divit, že zamýšlená harmonizace a centralizace Itálie probíhala komplikovaně a běžné obyvatelstvo v oblasti neapolského zálivu se s vládnoucí vrstvou nebylo schopné identifikovat.

⁴ PUTNAM R.D., *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*, Princeton: Princeton University Press, 1993, str.18

⁵ Stěžejní region Sardinského království byl vybrán jako sjednocující jádro Italského království.

⁶ Stvořili jsme Itálii, nyní musíme udělat Italy, CLARK, Martin: *Storia dell’Italia contemporanea 1871-1999*, Milano: Bompiani, 1990. str.50

1. Úvod do problematiky jihoitalského organizovaného zločinu

Zločinecké organizace představují největší „*podnik*“ v Itálii. Jedná se o kriminální ekonomiku, jejíž obchody se odhadují na částku cca 175 miliard Euro. To je odhad institutu Eurispes⁷ ve Zprávě o Itálii z roku 2008, která objasňuje že „se jedná o kriminální ekonomiku, která je zodpovědná i za vytváření skryté ekonomiky a která se postupně dostává až do ekonomiky oficiální.

Porovnáme-li objem obchodů italských zločineckých organizací s DPH některých evropských zemí, vyjde nám, že odhad výdělku skryté kriminální ekonomiky v Itálii (175 miliard Euro) odpovídá HDP Estonska (25 miliard), Rumunska (97 miliard), Slovinska (30 miliard) a Chorvatska (34 miliard) dohromady. Kriminální ekonomika se podílí na HDP Itálie 11,3 procenty a představuje vlastní stát ve státě.⁸

Studie Eurispesu⁹ uvádí, že bez vlivu kriminální ekonomiky by HDP na hlavu v jižní Itálii dosáhl od roku 1981 hodnot v severní Itálii. Přičítat absenci vývoje pouze kriminálním organizacím by však bylo zjednodušující, protože vývoj ekonomických struktur chybí i v oblastech s malou koncentrací organizované kriminality. Z určitého pohledu to naopak byly právě tyto organizace, které suplovaly „*zdravý*“ podnikatelský vývoj a staly se tak nositeli pokřiveného modelu vývoje. Mezi hlavní příčiny vývoje, který posílil pozice kriminálních organizací na domácí i zahraniční ekonomické scéně, můžeme považovat změny v oblasti světové politiky, obchodů, technologií a komunikace¹⁰.

Ekonomický růst kampánských klanů je plynulý, kdy z jednoduchých institucí primitivního typu se staly podniky s nejlepší technologicko-informační podporou a později i skutečnými experty v ekonomickém, finančním a legislativním sektoru. Tato přeměna proběhla postupně, ekonomická historie kampánských klanů znázorňuje podnikatelský vývoj od lokálních ekonomických sektorů (zemědělství a stavebnictví) k nejvýdělečnějším aktivitám všeho druhu (turismus, služby, obchod) až k finančním spekulacím (spojených s vývozem valut a s praním peněz z nelegálních aktivit) a

⁷ EURISPES - Istituto di Studi Politici Economici e Sociali.

⁸ http://www.eurispes.it/index.php?option=com_content&view=article&id=585:rapporto-italia-2008&catid=47:rapporto-italia&Itemid=222, str. 6, staženo dne 21.8.2011

⁹ http://www.eurispes.it/index.php?option=com_content&view=article&id=585:rapporto-italia-2008&catid=47:rapporto-italia&Itemid=222, str. 96, staženo dne 21.8.2011

¹⁰ Di FIORE, Gigi. Potere camorrista: quattro secoli di malanapoli. Neapol: A. Guida, 1993. Str. 58.

přímému vstupu do bankovního sektoru a do méně kontrolovaných sektorů finančních společností¹¹. Tradiční nástroje kriminální aktivity nadále fungují, a to v synergii s kapitálem získaným z ilegálních aktivit.

Například systém výpalného, jedna z nejstarších kriminálních forem ovládní společnosti, je používán neustále. Od dob daně za ochranu¹², vymáhané od zemědělců z oblasti Terra di Lavoro k dnešnímu výpalnému uplynulo již více než sto let. Ve své primitivní formě měl systém „*plateb za ochranu*“ pouze parazitní účel, jednalo se o vydírání převlečené za poskytování vynucené, nevyžádané služby. Výběřčí se nevměšoval do obchodů vydíraného, zůstával mimo ekonomický a obchodní okruh. Díky systému „ochrany“ se postupně vyvinul systém zprostředkování obchodu zemědělskými plodinami, který se v meziválečných letech stane opravdovou pohromou zvláště v oblastech Aversy, Casorie, Noly a v oblasti Agro nocerino-sarnese, kdy ochránce nahradí arogantní prostředníci, kteří se starají o zemědělce výměnou za práva obchodovat s jejich produkty.

Některé „ctihodné“ rodiny se pustily do nákupů rozlehlých částí zemědělské půdy a pak do dobývání trhů se zemědělskými plodinami pomocí přímého ovládní nákupčích, exportních a zpracovatelských firem, ve kterých zaměstnávaly trestance různého typu. Podobná situace se vytvořila na stavbách ve městech. I zde byla ochrana nejdříve svěřena hlídačům, které postupně nahradili různí trestanci a nakonec camorristické organizace, které nejdříve vybíraly výpalné od stavebních firem, aby se po zemětřesení v 80. letech vypracovaly na firmy provádějící samotné práce. Přeměna, která ukončila systém plateb za ochranu, byla způsobena také legislativní úpravou *Rognoni La Torre*¹³, která zakazovala jakoukoli neautorizovanou ochranu.

Tato přeměna je zdokumentována v závěrečné zprávě Parlamentní komise pro rekonstrukci, která byla schválena 27. 1. 1991. Ta uvádí, že:

„...bylo zjištěno, že infiltrace zločineckých organizací, zvláště těch camorristických, už není otázkou klasických metod jako v 70. letech, kdy se jednalo o kriminalitu založenou na výpalném, úplatcích a ochraně, případně na spolupráci na některých menších stavebních pracích, tedy na kriminalitě omezené určitými hranicemi.

¹¹ BARRESI, str. 34.

¹² *guardiana* – Odvozeno od slovesa *guardare* (dívat se, pozorovat).

¹³ Zákon č. 646 z 13. září 1982, článek 22, text: <http://www.stampoantimafioso.it/?p=525>, staženo 10.12.2011

S intervencemi po zemětřesení se z organizací stávají aktivní subjekty v podnikatelském sektoru, s firmami patřícími camorristům či s nimi spojenými“¹⁴

Tato diplomová práce, která si klade za úkol vysvětlit fenomén organizovaného zločinu a jeho působení na stát, se dostává k velice širokému tématu. Organizovaný zločin v sobě zahrnuje různé formy organizované kriminální činnosti, které vznikají a dále se vyvíjejí v různých časových úsecích a v různých ekonomicko-spoločenských kontextech. Současná kriminální podoba společnosti v Kampánii odráží historický vývoj plný různých forem kriminality a organizovaných společenství. K dostatečně hlubokému porozumění současnému fenoménu kampánské kriminality je nutné přihlídnout k širším společenským a sociálním aspektům. Těmito aspekty je myšlena například zaměstnanost, průměrná mzda, úroveň vzdělání, dostupnost veřejných služeb a ostatní. Vzhledem k přítomnosti organizovaného zločinu v kampánské společnosti, který zde přetrvává po dlouhá desetiletí, a vzhledem k jeho výrazné aktivitě a každodenní přítomnosti, je tento jev některými autory¹⁵ považován a interpretován jako samostatný rys italské společnosti. Bereme-li organizovaný zločin na území Kampánie jako samostatný společenský fenomén, je třeba vzít do úvahy, že se jedná o jev, který je odvozen od společenských faktorů a který se přetransformoval v samostatného činitele, který dále ovlivňuje trh, zaměstnanost, mzdy a v mnoha případech i samotnou organizaci občanské společnosti. Proto bude v této práci chápán organizovaný zločin Camorry jako samostatná společenská instituce. Existence této instituce je místní společností uznávána a udržuje ji ve strachu. Stejně působí na podnikatelskou sféru i sféru veřejnou.

Tato kapitola nemá být soupisem nebo seznamem příkladů působení jednotlivých camorristických činností, ani nemá za cíl popisovat jednotlivé známé případy z historie Camorry, jako jsou různé akce drogových dealerů, pouliční přestřelky, policejní zásahy a podobně. Jejím úkolem je především vysvětlení a snaha o pochopení, jaké jsou charakteristiky a vnější znaky zločineckých organizací Camorry, jaké jsou jejich cíle, jakými způsoby získávají bohatství a peníze a kde působí největší a nejmarkantnější společenské škody. Jde především o faktory, kvůli kterým jsou zločinecké systémy

¹⁴ Commissione parlamentare di inchiesta sulla attuazione degli interventi per la ricostruzione e lo sviluppo dei territori della basilicata e della campania colpiti dai terremoti del novembre 1980 e febbraio 1981, http://www.senato.it/documenti/repository/relazioni/archivistorico/commissioni/X_LEG_BASILICATA_CAMPANIA_DOC_RELAZ/X_LEG_BASIL_CAMP_DOC_XXIII_27_VOL_1_TOMO_1.pdf, str. 520, staženo dne 14.9.2011

přítomny a zakořeněny v kampánské společnosti již téměř 200 let. Na problematiku zakořeněného a všudypřítomného organizovaného zločinu je nutno podívat skrze aspekty historické, společenské, ekonomické i právní. Pomocí takto komplexního pohledu lze dokázat, že základem existence a postavení zločineckých struktur v kampánské společnosti je fakt, že se jedná o „samostatný sociální stát“. Oporou může být například skutečnost, že tuto problematiku vnímá stejně i Francesco Barbagallo¹⁶. Sílu a stabilitu současné Camorry je nutné chápat nejenom ze strany její ozbrojené složky. Je sice pravdou, že za posledních třicet let, bylo Camorrou zavražděno minimálně třicet lidí ročně, v některých letech dokonce počet obětí přesáhl hranici sta lidí¹⁷, ale i když se jedná o alarmující čísla, mají další negativa, vyplývající z působení Camorry, která po desetiletí *de facto* ovládá celé teritorium, na celou společnost daleko zásadnější dopad. Jde například o ekologické znečištění jdoucí ruku v ruce se zhoršujícím se zdravotním stavem obyvatelstva v důsledku ilegální likvidace vysoce toxického odpadu. Dále o systematické utlačování obchodníků lichvou, výpalným a téměř naprostou kontrolou všech veřejných zakázek. Dále se jedná o vyhrožování a korupci, které fungují jako systém ovládnutí veřejné správy. To jsou ty nejvážnější příklady toho, jakým způsobem jsou camorristické organizace včleněny do společnosti a jakým způsobem jí škodí.

Jak tvrdí ve své studii například Percy Allum, ozbrojená složka kriminálních organizací představuje menší část celého systému¹⁸ a jedná se většinou o členy na nižší společenské úrovni. Hlavní pozornost zločineckých kartelů je od 80. let 20. století soustředěna na národní i nadnárodní trhy, a to za použití zdánlivě legálních metod. Zajímavý je zcela jistě i fakt, že vztah mezi Camorrou a kampánskou společností se stává čím dál tím více solidárním. Děje se tak z prostého důvodu, že společnost se cítí opuštěna státními institucemi a naopak uznávána a ochraňována institucí zločinecké organizace¹⁹. I proto se nelze omezit na pouhé zkoumání kriminálního aspektu fungování Camorry.

¹⁵ např. PALIOTTI, Vittorio. Storia della Camorra, Roma: Newton Compton .1993, str. 16-18.

¹⁶ BARBAGALLO, Francesco. Camorra e criminalità organizzata in Campania. Napoli: Liguori, 1988, str. 93-95.

¹⁷ Di FIORE, str. 153

¹⁸ ALLUM, Percy. Potere e società a Napoli nel dopoguerra, Torino: Einaudi, 1975, str. 44

¹⁹ BARRESI, str. 77.

1.1. *Agresivní vs. pozitivní vnímání Camorry*

V podstatě je organizovaný zločin společenství, které bez lítosti odstraní každého, kdo se mu postaví do cesty. Společenství, které ovládá určité území, na kterém vládne s použitím strachu i utlačování a okupuje místa, kde částečně či zcela absentuje zákon. Tedy sleduje především své kriminální zájmy. Na druhou stranu je nutné zmínit i pohled na druhou tvář zločinecké organizace, o které se hovoří již méně a kterou si ne každý, kdo brojí proti mafii, připustí. Jde o tvář, kterou představují na první pohled slušné, štedré a respektované postavy, ne zřídka z řad vysoce postavených politiků, zástupců veřejné správy apod. Tito lidé představují symbol rychlého vzestupu na společenském žebříčku, který oslovuje vždy početné zástupy těch chudších, pro které neexistuje možnost realizace v zákonném rámci. Z tohoto pohledu jsou lidé, kteří jsou státními zástupci vnímáni jako kriminálníci, vnímáni svým okolím naopak jako ctihodní občané, dobří obchodníci, prostě lidé štedří a přátelští ke svému nejbližšímu okolí. Tyto osoby jsou ostatní společností vnímány jako osoby, kterým se dá vždy věřit a na které se lze obrátit s žádostí o pomoc, ať už se jedná o půjčku, práci či dokonce vyřešení jiného osobního problému²⁰.

V kampánském regionu existuje mnoho takových míst, kde je vnímání společenských hodnot spolu se záležitostmi osobního práva možná navždy obráceno naruby. Získání toho, co člověku náleží (vzdělání, práce, finance, jistota), znamená obrátit se na osobu, která v danou chvíli něco znamená. V tomto prostředí se organizace Camorry rozmohly natolik, že se z nich staly sociální instituce, které se vyskytují v mnoha oborech (namátkou stavebnictví, farmacie, hoteliérství, potravinářský průmysl, zdravotnictví, automobilový průmysl, atd.), kde jsou schopny být vždy o půlkrok napřed. Používají ty nejsostifikovanější metody, umějí předcházet novým ekonomickým trendům, dokonce tyto trendy umějí určovat. Samy tak díky tomuto výkonnému systému fungování kumulují stále více moci a peněz.

²⁰ Di FIORE, Gigi. *La camorra storie e documenti*. Torino: Utet libreria. 2006, str. 287-288.

1.2. *Kriminalita a organizovaný zločin*

Před analýzou různých aspektů organizovaného zločinu je třeba blíže definovat kriminalitu a deviaci.

Z právního hlediska je kriminalita obecně popisována jako celek trestných činů, spáchaných v konkrétním společenském kontextu (např. státu, kraje, města, čtvrti či ulice) v určitém čase a místě. Trestný čin je italským trestním zákoníkem definován jako „*Jakýkoliv poškozující akt, označený zákonem platným před jeho spácháním, jako podléhající trestu udělovaného soudem osobě zodpovědné za jeho spáchání.*“²¹ Tato práce není založena na zkoumání fungování Camorry z hlediska porušování trestního zákoníku. Soustředí se na aspekty fungování kampánských klanů a na následky, které vyvolávají ve společenském kontextu, ve kterém se klany pohybují. Samotná přítomnost početných rodinných, respektive camorristických klanů v Kampánii ještě automaticky neznamená páchaní trestných činů. Jako většina fungujících ekonomických organizací se klan snaží především o přežití, výdělek a získání bohatství, a to vše se snahou o vynaložení co nejmenší námahy. Až do této chvíle se nejedná o organizovaný zločin a vše se jeví v pořádku. Kriminalitu a kriminálníky ze členů těchto společenství tvoří pomyslný „stupeň navíc“, tedy dosahování svých cílů za pomoci páchaní trestných činů a používání násilí. Vyhýbání se zákonu, chování se jako kdyby neexistoval, jsou základy chování, díky kterému camorristické klany ovládají kampánskou společnost.

Spojenci a konfidenti, kteří se podílejí na aktivitách klanů, vědí moc dobře, že páchaní trestných činů je poměrně vzácná věc. Trestný čin se tak v novodobém fungování Camorry přetransformoval v jakousi nevídanou přidanou hodnotu, do které je zapotřebí investovat něco navíc a která se v dlouhodobém horizontu nevyplácí²² Proto se v novodobé historii klany snaží o naoko legální a bezpečné obchodování.

1.3. *Systém vztahů*

Na systému vztahů a vzájemné solidarity je založena většina kampánských klanů. Z této vzájemné vstřícnosti a výpomoci těží všichni členové skupiny. Příkladem

²¹ Codice penale della Repubblica Italiana cituje např.: CONSIGLIO, Alberto, La camorra a Napoli, Napoli: Guida Editori, 2005, str. 113

²² BARBAGALLO, str.121

za všechny budiž chudá rodina, která tím, že se stane spřízněnou a přátelskou, získá byt a stává se tak nedílnou součástí společenství. Takový byt by si za normálních okolností nikdy nemohla dovolit. Zatímco stát jí nedokáže pomoci, Camorra ano. Dalším příkladem může být obchodník, který se na klan obrátí za účelem získání zboží za výhodnější cenu. Obchodník i s rodinou se tak dostávají do systému, na kterém budou již v budoucnu závislí, čili do systému vztahů, ve kterém stát a zákon buď zcela absentují nebo hrají podružnou roli. Pro zainteresované nadále neexistuje nic jiného, než systém vytvořený klanem, který převrací pravidla fungování občanské společnosti. Na ty, kteří tento systém vztahů odmítnou, pak čekají pouze negativní dopady. Kdo uzná a přijme autoritu klanu, získává naopak všechny výhody, které v moderní konzumní společnosti znamenají úspěch: dům, automobil, práci, finanční i právní výpomoc a společenské uznání. Společnost pak automaticky považuje některé nezákonné aktivity za naprosto legitimní. Jako příklad lze uvést případy, kde se celá čtvrť nebo vesnice postaví za místní drogové překupníky a brání pasivně i aktivně policii ve vyšetřování. Činí tak z prostého důvodu, protože prodej omamných látek je pro tyto osoby již léta běžnou obchodní aktivitou. Na částečnou omluvu těchto praktik lze uvést fakt, že díky těmto společenským praktikám, jsou některé oblasti Kampánie zamořeny tímto deviantním jednáním z důvodu absence jakékoliv legální alternativy. Jedná se především o oblasti s nejvyšší nezaměstnaností²³.

1.3.1. *Pohled na systém vztahů dimenzí moci*

Z pohledu dimenze moci nejsou kriminalita ani trestní zákoník výsledkem obecné vůle. Jsou vyústěním boje mezi skupinami a společenskými třídami²⁴. Pokud se na toto tvrzení podíváme do extrému, lze říci, že trestní právo je nástroj, kterým dominantní skupina ovládá ostatní společenské skupiny. Tento úhel pohledu dal vzniknout mnoha hypotézám, které na historických příkladech z Kampánie a Neapole dokazují, že někteří státní a veřejní činitelé využívali v posledních dvou stoletích organizovaného zločinu jako žoldnéře pro své represivní aktivity²⁵. V dalších kapitolách bude ilustrováno, že systém moci, do kterého byli či jsou zapleteni politici, zaměstnanci veřejné správy, soudci, podnikatelé, šéfové klanů i různí prostředníci, jejichž zájmem je

²³ http://en.istat.it/salastampa/comunicati/in_calendario/forzelav/20110701_00/labourforce_I_2011.pdf, staženo dne 2.11.2011

²⁴ PALIOTTI, str. 54-56

získání bohatství a ovládnutí teritoria, je krátkozraký. Těmto osobám přináší osobní úspěch a pohodlný život, nicméně celé toto společenství jedná ke škodě ekonomického rozvoje regionu Kampánie. Kvůli výše zmíněným faktorům neměla Kampánie od doby sjednocení Itálie nikdy možnost svobodného vývoje²⁶.

1.3.2. *Pohled na systém vztahů dimenzí společenských dopadů*

Z hlediska negativních společenských dopadů je zločin vnímán jako jakýkoliv akt vykonaný jedincem nebo skupinou jedinců, který má negativní důsledky z hlediska fyzického, psychologického či ekonomického²⁷. Dlouhodobé negativní dopady nezákonných aktivit organizovaného zločinu byly nastíněny výše. Jedná se především o znečištění životního prostředí způsobeného brutálním nakládáním s nebezpečným odpadem a jeho ilegálním ukládáním. Návštěvník Kampánie, který se nepřijede podívat do regionu pouze na Pompeje, Vesuv, Neapol či Sorrento, ale má možnost osobních kontaktů, se může dostat až k řece Sarno, která je lemována továrnami na výrobu léků a na vlastní oči spatřit, jak odpad v podobě černé hmoty vypouští továrny rovnou do řeky²⁸. Má možnost na vlastní nos ucítit rozkladný zápach, který připomíná tavení léků. Tyto podniky byly postaveny za „dohledu“ Camorry, bez jakéhokoliv respektování základních hygienických a bezpečnostních předpisů. Má možnost spatřit jeden kamion za druhým, které přivážejí za ploty pozemků opuštěných továren tuny odpadků, které místní jednoduše pálí. Dalším z negativních dopadů organizovaného zločinu jsou každodenní nepříjemnosti způsobené rozkladem působení a neefektivností veřejné správy, která je více než kde jinde ovlivněna klientelismem. V pozadí nesmí zůstat ani evidentní ovlivňování trhu, na kterém organizovaný zločin často funguje jako monopolní společnost, která si přivlastňuje veřejné zdroje, ovlivňuje veřejné zakázky a zastavuje každou volnou plochu betonovými monstry.

Všechny tyto negativní jevy mají stejný následek, kterým je omezování možnosti veřejného začlenění a uplatnění občanů místní společnosti. O to víc jsou pro

²⁵ CONSIGLIO, Alberto. La Camorra a Napoli, Napoli: Guida Editori, 2005, str. 19

²⁶ BARBAGALLO, Francesco. Il potere della Camorra 1793-1998, Torino: Einaudi, 1999, str. 198

²⁷ CARUSO, Raul. Istituto di Politica Economica Università Cattolica del Sacro Cuore di Milano, Public Spending and organised crime in Italy. A Panel-data analysis over the period 1997-2003, Milano,

2008, http://works.bepress.com/cgi/viewcontent.cgi?article=1019&context=raul_caruso, staženo dne 3.1.2011

²⁸ Způsob výstavby průmyslových závodů při březích řeky Sarno, která je považována za nejvíce znečištěnou řeku Evropy popisuje FERRARI, Luca. Bassolino & la nuova camorra: indagine sulla svendita di una città. Napoli: Controcorrente, 1997, str. 90.

společnost tyto negativní jevy, se kterými je těžké bojovat, frustrující, uvědomíme-li si další fakt, který je pro ně typický. Je jím velice těžká a složitá postihnutečnost takto „veřejně“ organizovaného zločinu. Zmíněná negativa jsou totiž často výsledkem aktivit, které se tváří jako legální. Rozpory se zákonem jsou tedy jen těžko identifikovatelné.

Velmi zjednodušeně řečeno tak region Kampánie neustále přichází o své morální, kulturní a ekonomické bohatství.

1.3.3. *Společenský rozměr klanů*

Pouhá existence osob, které se pravidelně věnují kriminální činnosti v určitém období a určitém kontextu, ještě nemusí být automaticky klasifikována jako existence organizovaného zločinu. Na to, aby mohla být organizovaná skupina klasifikována jako taková, musí se jednat o skupinu s určitou strukturou, která existuje po určitou dobu a je složena z více lidí, kteří konají společně za účelem páčání jednoho či více trestných činů a za účelem získání finančních či materiálních výhod²⁹. Tímto způsobem strukturovaná skupina nevzniká náhodným spácháním trestného činu. Je třeba kontinuita a vzájemné sdílení zájmů. Jednotliví členové mohou, ale nemusí (většinou však mají) mít pevně stanovené role a nemusí se jednat o přesně definovanou strukturu.

Ve své tradiční formě měl kampánský zločin vždy pevně danou strukturu, která byla hierarchická – vertikální. Během určitých historických období pak byla struktura současně i horizontální – masová. V dobách minulých znal každý z členů hierarchické uspořádání organizace a sdílel její zájmy. Od 80. let minulého století je organizovaný zločin v Kampánii složitou sítí extrémně flexibilních klanů, rodin a seskupení. Tato společenství jsou ve vysoké míře soběstačná, organizovaná horizontálně a jsou vždy připravena uzavírat i rušit spojení se stejně bleskovou rychlostí, s jakou se dokáží krátkodobě účastnit výhodných ilegálních i legálních aktivit, ze kterých obratem dokáží vystoupit. Namátkou jde o „likvidace“ odpadu, stavby hotelů za peníze z evropských dotací, obchod s čínským zbožím, obchod s drogami apod.

Je svým způsobem fascinující, že hybatelé tohoto kriminálního systému pocházejí ze všech možných společenských kategorií a vrstev. Položíme-li si otázku, proč tomu tak je, nezbyvá než souhlasit s tvrzením Vittoria Paliottiho³⁰, který říká, že

²⁹ BARBAGALLO I., str. 135.

³⁰ PALIOTTI, str. 105.

každá z těchto společenských vrstev je svým způsobem užitečná pro udržení systému moci. Každá z profesí, ať už se jedná o advokáty, soudní a státní úředníky, členy bezpečnostních složek, policisty, podnikatele či „obyčejné lidi“, může v určitou chvíli svým jedinečným způsobem organizaci přispět. Sít' Camorry³¹ je zahalena tajemstvím a zvenčí je velice těžko rozluštitelná. Jsou více vidět dopady a výsledky jejího působení než konkrétní obchody a její provázanost s běžnou populací. Pravda je, že způsob organizace kriminálního světa v Kampánii se dostal do veřejného, soukromého i obchodního sektoru a stal se modelem pro řízení organizací a firem nejenom v Kampánii, ale i v ostatních severoitalských průmyslových regionech a v současné době přesahuje hranice Itálie.

Pro lepší pochopení fenoménu Camorry, jehož základní rysy jsou popsány v první kapitole v jeho historických, společenských a kulturních aspektech, je nutné zařadit kapitolu následující, která se zabývá historií Camorry.

2. *Dějiny kampánského organizovaného zločinu - Camorry*

Literaturu o Camoře můžeme v zásadě rozdělit do dvou hlavních směrů. Prvním proudem je žurnalistická publicistika, která je sice z hlediska čtivosti a obecné líbivosti zajímavější, pro strukturu a záměr práce, která si klade za cíl být analytická, se však nedá úplně použít. Respektive dá, ale díky novinářskému zaměření je lehce napadnutelná z hlediska tendenčnosti.

Italská odborná literatura je naštěstí plná odborných textů a studií, které rozebírají fenomén Camorry z různých pohledů působnosti na okolní svět. Tato díla italských autorů zkoumají vliv působení Camorry na životní prostředí, kulturu prostředí i chování společnosti, včetně působení na politiku a ekonomiku. Z tohoto odborného hlediska lze naštěstí využít i různé sociologicko-politické sondy nejenom univerzitních profesorů a kolektivů, ale například i průzkumy parlamentních komisí, zaměřených na boj s mafií. Opomenout nelze ani rozsáhlý soubor kvalitních novinových textů od reportérů, kteří soustavně sledují současný vývoj Camorry a kteří používají reportáže jako zdroj a vyústění výzkumu.

³¹ Podobnou strukturu mají další italské odnože mafií - Cosa Nostra, N'dranghetta či Sacra Corona Unita.

2.1. První dochované zmínky o Camoře

Vznik první skupiny, kterou můžeme přirovnat k organizované skupině na území jihoitalské Kampánie je datován do let 1819 – 1820.³² Společnost, která se nazývala La Bella Societá Riformata³³ měla za úkol sdružovat „všechny společníky“. Hlavní ekonomickou aktivitou bylo vydírání – tedy tak zvaná camorra³⁴. Společnost si v počátcích své činnosti pomocí síly a vyhrožování nárokovala práva na jakoukoliv ilegální aktivitu, ze které, pokud ji neprovozovala sama, vybírala procenta. Největší snahu vyvíjela pro získání podílu v hernách, nevěstincích, při krádežích, podvodech a pašování. Společnost byla z počátku omezena na chudinské čtvrti Neapole, ale postupně se rozšířila téměř do všech ostatních zón města, kde vyžadovala výpalné od vozků, sluhů, pouličních prodavačů, obchodníků i hostinských. Takto postupně vznikl provázaný systém kontroly teritoria, který se vyznačoval pevným spolčováním, které kladlo důraz na solidaritu ve skupině a na společné dělení prostředků, získaných z všeobecného vydírání.

2.1.1. Členění a fungování skupiny La Bella Societá Riformata

Stejně jako Carboneria, si La Bella Societá Riformata vytvořila vlastní Status (Il Frieno), s tím rozdílem, že plebejského typu. Společnost se dělí na Velkou a Malou³⁵. Do Velké části společnosti spadají camorristi. Do Malé pak „picciuotti“³⁶ a „giovinotti onorati“³⁶. Na vrcholu celé organizace byl tak zvaný „Capintesta“³⁶. V každé neapolské čtvrti pak fungovala vlastní „Societá rionale“, tedy něco jako městská společnost. Autorita „Capintesty“ byla absolutní, hierarchicky pod něj spadali tak zvaní „capintriti“³⁶, kteří byli voleni většinou všech hlasů na shromážděních camorristů v konkrétních čtvrtích.

Důležitou roli ve struktuře společnosti Onorata Societá, měli „contajuoli“³⁶, kteří zastávali funkce sekretářů, účetních a správců. V každé čtvrti byl jeden „contajuolo“,

³² De BLASIO, Abele. La mala vita a Napoli: Ricerche di sociologia criminale, Roma: Edizioni del Delfino, 1905, str. 18.

³³ V českém jazyce neexistuje ekvivalent. Lze přeložit jako Uvědomělá vznešená společnost.

³⁴ Pojem camorra je používán jako synonymum pro menší kriminální činnost.

³⁵ De BLASIO, Abele. La mala vita a Napoli: Ricerche di sociologia criminale, Roma: Edizioni del Delfino, 1905, str. 18.

který přímo asistoval „Capintestovi“ a jeden na nižší úrovni. Velice důležitou funkcí, kterou zastával „capintesta“ s „capintritti“ a „contajuoli“, byl výkon soudní moci.

Jako každá organizace, která chce být respektována, měla Onorata societá vlastní soud, respektive soudy. Nejnižší soudní úrovni společnosti byly tzv. „Piccole Mamme“³⁶, na jejichž úrovni se řešily hádky mezi camorristy, udavačství a hanebnost nebo porušení kodexu cti.

Na vyšší soudní úrovni se řešila agenda přijímání nových členů do Malé části společnosti a všechny vzájemné spory uvnitř společnosti. Tyto vyšší soudy se nazývaly „Mamme“.

Známa je i instituce vrchního soudu, který byl všem nadřazený, nazýván byl „Gran Mamma“³⁶ a jeho předsedou byl nejvýše postavený člen Camorry, který byl ve chvílích vykonávání svého úřadu titulován „Mammasantissima“³⁶

Trestní systém nejvyššího soudu zahrnoval různé tresty. Od zmenšení či odebrání podílu na zisku, po vykázaní z komunity, případně facku na veřejnosti, až k pořezení obličejů na veřejnosti a v nejtěžších případech mohl přijít i trest smrti.³⁷

Podobně jako sicilská mafie ve stejném období, používala zároveň kampánská Bella Societá Riformata hierarchické zřízení vojenského typu. Už samotné přijetí do společnosti a další postupování na vyšší úrovně bylo řízeno složitým rituálem. V oblastech svých kompetencí pak členové společnosti vykonávali funkce správních soudců a vyjednávačů. Urovnávali vztahy mezi obchodníky a kupci, mezi věřiteli a dlužníky, mezi podnikateli a zaměstnanci. Řešili i tak zvané spory cti Tyto spory cti spočívaly ve vymáhání finančních kompenzací od těch, kdo svedli zadanou či svobodnou dívku bez souhlasu její rodiny.

Z hlediska výše zmíněné problematiky, kterou měli členové soudní moci společnosti na starosti, někteří autoři nepokládají Společnost za uskupení tajné. Společenské postavení vysoce postavených camorristů bylo v těchto dobách všeobecně uznávané. Jejich snahou bylo navenek řešit problémy, které by mohly způsobit pnutí v komunitě neapolské a okolní chudiny, o kterou se oficiální spravedlnost nezajímala. Tam, kde oficiální spravedlnost a státní zřízení, v případě této studie bourbonské Království obojí Sicílie, vytvoří svým nezájmem nebo neschopností vakuum v určité

³⁶ COLETTI, Alessandro, *Mafie: storia della criminalità organizzata nel Mezzogiorno*, Torino : Società editrice internazionale, 1995, str. 48-55

³⁷ PALIOTTI, str. 67

sociální sféře, její místo zaujímají společensky aktivní skupiny, které si samosprávu a spravedlnost začnou organizovat po svém, mimo oficiální struktury územního zřízení.

V rozvíjející se struktuře organizované společnosti v Neapoli lze souhlasit s názorem, že „do roku 1860 vychází Camorra z prostého lidu a v prostém lidu nachází i svou moc. Camorristé jsou obecně lidé bez řemesla, kteří žijí z kontroly společenských aktivit. Disponují stejnou mocí společenské a sociální kontroly, kterou jindy ke svým zájmům využívá moc státní.“³⁸

Dalším z charakteristických znaků tehdejšího fungování je aktivita ve vězeních. Kontrola neapolského teritoria je první vlastnost, která je společným jmenovatelem pro Společnost v polovině 19. století a dnešní kriminální organizace v Kampánii. Onorata societá byla aktivní i ve věznicích, které byly v jižní Itálii během vlády Bourbonů zcela pod kontrolou camorristů. Vězeňské aktivity Camorry jsou zdokumentovány již od počátku 19. století zaměstnanci neapolských věznic, ve kterých ti šikovnější vězni úspěšně vydírali zbytek vězeňské populace.³⁹ Ve spoustě věznic Kampánské části Bourbonského království tak byli pro udržování pořádku oficiálními autoritami využívání spíše camorristi než samotní dozorcí. Camorristé stejně jako ve světě mimo vězení, vyžadovali po věznicích výpalné téměř za vše. Za jídlo, oblečení nebo „olej panny Marie“⁴⁰.

Nejvýstižněji lze výše popsany systém shrnout do jedné věty. Smyslem tradiční a původní Camorry bylo fungovat jako mediátor. Poněkud složitěji, ale stejně výstižně fungování popsal Isaia Sales:

„Bohatý průmyslník, který se chce ucházet o politický či administrativní post, majitel obchodu, který potřebuje snížit daň, obchodník, který potřebuje získat koncesi, dělník, který hledá místo, řemeslník, který hledá zákazníky z určité společnosti, venkovan, který přijede do Neapole nakupovat i ten poslední, kdo se rozhodne emigrovat do Ameriky, všichni tito lidé se ocitnou tváří v tvář prostředníkovi a skoro všichni využijí jeho služeb. Ať už kvůli svojí přirozené pasivitě, neschopnosti vyřešit věci sám za sebe, ale především kvůli tomu, že levnější a rychlejší cesta neexistuje.“⁴¹

³⁸ BARBAGALLO, str. 152

³⁹ De COSA, Eugenio. Camorra e mala vita a Napoli agli inizi del Novecento, A.Polla, 1989, str. 142-143

⁴⁰ De COSA, str. 151. „Olej panny Marie“ byl název pro paušální daň na hlavu, kterou museli platit všichni vězni, kromě soukmenovců.

⁴¹ SALES, Isaia. La camorra, le camorre. Roma: Editori Riuniti, 1988, str. 190.

2.2. *Camorra po pádu Bourbonů do období před první světovou válkou*

V období těsně po pádu vlády Bourbonů začíná nová éra systematického a masového útisku společnosti Onorata societá ze strany oficiální moci. Toto, pro stoupence Camorry velice složité období končí *de facto* až známým procesem (o něm později) Cuocolo, který proběhl těsně před začátkem první světové války.

Pro novou politickou garnituru, která získává vládu nad jižní částí sjednocené Itálie, symbolizovala Camorra všechny zlozvyky původního režimu bourbonské buržoazie. Poté, kdy nový policejní prefekt Neapole Silvio Spaventa v roce 1861 rozpustil městskou stráž, ve které byli v hojném počtu zastoupeni stoupenci či členové Camorry, a kdy tito členové byli posazeni do vězení, došlo k útoku stoupců Camorry na prefektovu kancelář. Během července až září 1862 bylo více jak 500 camorristů zatčeno. Represe pak byla ještě více zpřísněna vyhlášením zákona č. 1409 tzv. Legge Pica⁴².

Někteří z autorů⁴³ spatřují v tomto období zlom, kdy se díky zmíněným institucionálním represím Camorra zbavuje hranic (či lépe řečeno omezení) městské chudiny. Camorra v tomto období ztrácí své pouto s prostým lidem a stává se více obchodní a klientelistickou společností, která se dle stupně důležitosti váže na tu či onu důležitou místní osobu. Druhým posunem v chování Společnosti je transformace z napůl tajné organizace nižší třídy směrem k organizaci, která je otevřena i střední třídě. Stává se tak díky způsobu konání, kdy Camorra stále více cílí na komunální politiku.

Na jednu stranu je Camorra postavena mimo zákon, paradoxem však je, že Společnost nadále posiluje a využívá kontakty s policejními úřady, které ji občas využívají pro žoldněřskou výpomoc a tím i spolupráci.

2.2.1. *Změna systému fungování*

Během výše uvedeného období se mění i zaměření fungování Camorry. La Bella Societá Riformata expanduje za hranice městských částí a trhů i na venkov. Pro členy, kteří jsou schopni navázat spolupráci a výhodné vztahy s obchodním a podnikatelským

⁴² SALES, str. 101 – 102., Tento zákon byl zaměřen proti „zbojnictví“ a klasifikoval Camorru jako městské zbojníky.

světem, se tak otevírají nové možnosti k obohacení. Díky dobré síti vztahů se daří camorristům i přes neustálou „oficiální“ represi navázat na místní elektorát a začínají utlačovat politické protivníky kandidátů, kterým slouží za úplatu a zprostředkování.

Zatímco stará Camorra se nesnažila o přímé vměšování do politického systému, Společnost v období mladého italského království tak činí. Začíná se v rámci snahy o získání co největšího prospěchu zaměřovat na získání co nejvýhodnějších veřejných zakázek. Na přelomu století se začíná objevovat rozsáhlá korupce administrativního sektoru, do kterého se Camorra aktivně zapojuje. V souvislosti s tímto fenoménem začíná být používán pojem „Vysoká Camorra“.⁴⁴ Nově fungující „Vysoká Camorra“ získává výhody skrze práci buržoazní třídy na větších obchodních kontraktech, zakázkách, ve veřejné správě, ve vyšších institucích, v asociacích i v tisku.

V roce 1898 se jako prvním voleným starostou Neapole stal liberálně založený politik Celestino Summonte. Okamžitě byl vystaven tvrdé kritice ze strany opoziční levice, která jej obviňovala z nekalého způsobu vedení administrativy. Počet udání na městské zastupitele, kteří používají podpory camorristů pro získávání volebních hlasů se stává natolik četným, že v roce 1899 zastupitel Giacomo de Martino navrhuje sněmovně zřízení Parlamentní komise pro zkoumání situace v Neapoli a Palermu⁴⁵ – stavu jejich politiky a situace v administrativě ve vztahu k mafii a Camoře.

Tento návrh byl většinou poslanců odmítnut, ale i tak De Martino před celým parlamentem, tedy na té nejvyšší úrovni poukázal na hlavní zdroje korupce neapolské a sicilské politiky. V krátkém horizontu po přednesení zamítnutého návrhu byl levicovým týdeníkem La Propaganda vyvolán skandál národního rozměru. Toto periodikum přímo obvinilo poslance Alberta Agnella Casaleho ze zneužívání moci Camorry, která mu pomáhala se získáváním volebních hlasů. Zároveň byl tvrdě nařčen administrativní aparát starosty Summonteho. Na toto nařčení reagoval poslanec Casale žalobou deníku a v průběhu léta 1900 proběhl soudní proces. Proces z dnešního pohledu dopadl velice atypicky pro boje s napůl tajnou organizovanou společností. Redaktoři týdeníku La Propaganda byli zproštěni viny, protože Casale nebyl schopen vyvrátit svá obvinění. Casale naopak podal, jako neapolský radní a poslanec, demisi na obě své funkce. Skandál se dotkl i veřejné správy Neapole, protože během procesu bylo prokázáno, že

⁴³ BARBAGALLO, str.168, BARESI, str. 95

⁴⁴ Vysoká Camorra byla též nazývána Camorra ve žlutých rukavicích, viz. CONSIGLIO, str. 71

⁴⁵ COLETTI, str. 72

přidělování veřejných zakázek bylo rozhodováno politiky, kteří byli přímo podporováni Camorrou⁴⁶

2.2.2. *Výsledky skandálů s veřejnými zakázkami a pokračující represe Camorry*

Na přelomu století pověřila italská vláda zvláštní komisi vedenou senátorem Giuseppem Saredou – „*Regia commissione d'inchiesta per Napoli*“⁴⁷ odhalit korupci a její dopady na ekonomickou situaci v oblasti neapolského zálivu. Závěry této královské komise byly pro zástupce městských kruhů překvapivé. Komise ve své zprávě⁴⁸ po ročním zkoumání obvinila neapolskou vládní třídu, že zapříčinila a tolerovala infiltraci podsvětí do řídicích orgánů. Neapolská samospráva dle zprávy dovolila Camoře, aby využila své moci při ovládání voličstva k ovládnutí veřejného života.

O několik měsíců později, v roce 1903, proběhl proces s neapolskými zastupiteli, včetně Casaleho a Summonta, který odhalil rozšířenost korupce. Casale i Summote byli pravomocně odsouzeni za ovlivňování a manipulaci se zadáváním veřejných zakázek.

Zatímco se vynořuje obraz zkorumpovanosti městské správy, zároveň pokračuje snaha o represí Camorry. Jenom v období let 1900-1905 je ročně zatčeno na padesát osob, a to kvůli deliktům spojeným s fungováním Camorry. Nejčastěji se jedná o zavražďování, vybírání výpalného, únosy a v neposlední řadě i vraždy. Nejvýznamnější příklad je vznik a následné odhalení organizací v okresech Aversa a Caserta, které se orientovaly na výpalné na trhu se zemědělskými plodinami.

V samotné Neapoli probíhá proces industrializace, který je ovlivněn v Evropě již dozrívající, v jižní Itálii částečně probíhající průmyslovou revolucí a s ní spjatými otázkami socialismu. Dalším faktorem, který ovlivňuje Neapol na přelomu století, je silná migrace z venkova do města. Mentalita spodní chudinské třídy se mění. Pomalu vzniká první dělnická třída, na kterou již spodní Camorra nemá takový vliv. Nižší vrstvy Onorata Societá se navíc mění i díky tomu, že do svých řad přijímají stále větší počet obyčejných zločinců. Tito zločinci pak zanášejí do organizace prvky rozkladu. La Bella Societá Riformata tak závisí čím dál tím více na obchodně-politických aktivitách

⁴⁶ SALES, str. 99

⁴⁷ PALIOTTI, str. 185, Zvláštní královská komise pro vyšetřování v Neapoli

⁴⁸ Cituje PALIOTTI, str. 198.

vysoké Camorry (Camorry ve žlutých rukavicích) a postupně se na ní chystá justiční smršť, která ji definitivně zlikviduje.

2.3. *Přes fašismus do konce druhé světové války z pohledu Camorry*

Během ranních hodin dne 6. června 1906 nacházejí popeláři v Torre del Greco mrtvolu Gennarina Cuocola. Několik hodin poté u jeho bytu i mrtvé tělo jeho manželky Marie Cuocola. Tito dva členové Camorry byli zlikvidováni proto, že se snažili dělat obchod na vlastní pěst. Stihl je tedy trest soudu „Granmamma“. Vyšetřovatelé vražd nařídili rozsáhlé zatýkání členů Camorry, včetně tehdejšího „Capintesta“ Enrica Alfana. Zatčení „Capintesta“ již samo o sobě bylo velkou událostí. Jednalo se o samotný útok na špičky Camorry. Celá aféra plnila po dlouhou dobu stránky tisku a oficiální autority vycítily, že se jedná o vhodnou chvíli pro zasazení rozhodující rány městské kriminalitě.

Proces Cuocolo trval od roku 1911 do konce roku 1912 a absolvovalo bylo celkem 275 sezení. Celkem devatenáct obžalovaných osob bylo posláno za velké pozornosti veřejnosti a tisku do vězení na dohromady 354 let. Tímto rozsudkem byl společenosti La Bella Società Riformata zasazen těžký úder.⁴⁹

2.3.1. *Období fašismu*

O aktivitách kampánského organizovaného zločinu během italského období fašismu je k dispozici velice málo informací. Camorristické způsoby přežívají spíše jako způsob vystupování ve formě „guappa“⁵⁰. Tyto osoby jednají více za sebe než v rámci organizované skupiny nebo struktury. Fašistická strana se po dobře známém pochodu na Řím dostane k moci a stane se vládnoucí silou v roce 1922. Seskupení, které tvořily Fasci di combattimento, následně přebírají funkce bezpečnostních složek státu (Černé košile). Do nově se tvořících bezpečnostních složek jsou včleňováni i ti „guappové“, kteří jsou ochotni spolupracovat při potlačování městské kriminality. Odměnou za spolupráci je jim odpuštění jejich vlastních prohřešků z minulosti.

⁴⁹ SALES, str. 111.

⁵⁰ Slangový pro malého zloděje, který je v neapolském dialektu používán dodnes.

Během období fašismu je pro podsvětí camorristického typu charakteristické, že se přesouvá z města na venkov. Parazituje především na obchodu se zemědělskými plodinami, kterým je území neapolského zálivu proslulé. V okrese Aversa v roce 1927 se v popisu policejního zátahu zachovalo popsání situace místním policejním inspektorem: „Místní zločinecké aktivity jsou paprskovitě rozšířené mezi Neapolí, Casertou, Aversou, Nolou a oblastí Agro nocerino-sarnese, ale nejsou organizovány v jedné skupině, nýbrž v několika vzájemně spolupracujících, vždy si vstříc vycházejících rodinách⁵¹.

V období fašismu v zásadě dochází k úpadku městské Camorry s hierarchickou strukturou. Není správné říci, že vzniká Camorra nová, provinční. Pouze se na základě nových podmínek organizace pololegálního obchodu přesouvá z města na venkov, kde má pro své fungování větší klid a transformuje se do podoby spolupráce rodinných klanů. Charakteristiky kampánského organizovaného zločinu před 2. světovou válkou lze shrnout následovně:

- Tajná, hierarchická organizace, která stojí na společenském uznání třídy, ze které sama vychází. Je limitována zónami města a periferií.
- Využívá činnosti vyděračského typu, zaměřené na ilegální aktivity a na kontrolu legálních aktivit spojených s kontrolou veřejné správy a obchodu.
- Totální kontrola území, včetně vězení a společenského života, ke kterému využívá funkce urovnávače společenských konfliktů.
- Spolupráce s vládní třídou a beztrestnost zaručená omertou⁵²

2.3.2. *Camorra bezprostředně po druhé světové válce*

Během otřesů ve válečném a poválečném období nemají kampánské zločinecké organizace takový vliv na dění kolem sebe, jako například sicilská mafie (Cosa Nostra). Soustředíme-li se na vyloženě zločinecké aktivity, najdeme názor několika autorů, kteří tvrdí, že v tomto období zde zločin ani pořádně neexistuje⁵³.

⁵¹ LUCARELLI, Carlo. La storia della Camorra in Storie di bande criminali, di mafie e di persone oneste, Torino: Einaudi, 2008, str. 118

⁵² Omertá je součástí kodexu mafie. Ukládá adresátovi povinnost mlčet ve vztahu k policii a státním úřadům

⁵³ BARBAGALLO II., str. 199; PALIOTTI, str. 215-216

Co se týče zločineckého chování, i v období během války a bezprostředně po válce lze hovořit o systému jednotlivých „guappů“, kteří se v některých čtvrtích Neapole a na periferiích živí nelegálním obchodem. Nejvíce pašováním a výpalným z obchodu na trase venkov – město.

V období po 2. světové válce vznikají základy pro novou zločinnost – postupná modernizace. Díky ní společnost opouští systém založený na principu cti.

V letech 1940 – 1943 zažila Neapol mnohá bombardování a život ve městě se omezil na základní minimum přežití. Většina moderních budov a továren byla bombardováním zničena. Nezaměstnanost, chudoba, hlad a nepohodlí ovládaly životy několika miliónů obyvatel. Společenské hnutí dosáhlo koncem války svého vrcholu a chudobou trpící lidé bez příbytku a bez práce se nahrnuli do ulic a dokonce obsazovali ruiny historických staveb. Právě tyto životní podmínky znamenaly obrození zločineckých aktivit.

Například di Fiore⁵⁴ píše, že v bezprostředním poválečném období neexistovala rodina, která by nebyla závislá na pašování a černém trhu, které fungovaly pro zajištění základních potřeb pro přežití. Tyto aktivity se týkaly shánění jídla, léků, tradičně cigaret, oblečení i benzínu a živily nelegální ekonomiku, která se plnými obrátkami rozjížděla.

Po osvobození v roce 1943 zažívá Neapol zvláštní období existence.⁵⁵ Neapol se díky své strategické poloze a velkému přístavu stává centrem ilegálních transakcí, které se točí kolem spojeneckých vojsk, místně přidělených do města. Toto období není třeba zdůrazňovat jako nějak závatné pro rozvoj organizovaného zločinu na území Kampánie, protože podobnými zkušenostmi si prošlo obyvatelstvo ve všech větších evropských městech, která byla poničena válkou a na jejichž troskách se budoval nový život.

Je to období černého trhu, pašování cigaret a umění přežít v mini zákoutích tisíce mini podniků jednotlivých rodin. Neapol v těchto dobách imituje fungování blízkovýchodních měst. Po městě se pohybují tisíce mladých lidí, kteří vykonávají kriminální aktivity jako jakoukoliv jinou práci.

Je to doba, ve které vítězná Amerika vyhání přes 2000 italo-amerických gangsterů, jako jsou Vito Genovese, který byl pro jistotu přiřazen ke spojeneckým

⁵⁴ Di FIORE, str. 65

⁵⁵ Di FIORE, str. 73

vojskům, Frank Coppola nebo Lucky Luciano. Posledně jmenovaný se rozhodl usadit přímo v Neapoli, protože vycítil budoucí důležitost tohoto přístavního města, jakožto výhodného bodu pro mezinárodní kontraband. V tichosti začíná spouštět své aktivity ohledně pašování cigaret a drog z Itálie do Spojených států. Lucky Luciano představuje pro Neapol a její Camorru první příklad setkání se sicilsko-americkou mafií a první pokus o řízení mezinárodního podsvětí.

2.4. *Camorra v období od 50 let 20. století do konce studené války*

Počátkem 50. let, paralelně k masovým nezákonným aktivitám spojeným s pašováním, které dělají z Neapole město dobývané mezinárodními zločineckými organizacemi, vstupují na zločineckou scénu v početném měřítku „*guappové*“ z venkova. Zpočátku se zabývají domlouváním obchodu se zemědělskými plodinami na italských a evropských trzích. Tyto postavy pocházejí z míst jako Nola, Marana nebo Guliana. Tato místa jsou zemědělské oblasti a okresy, které již po válce byly ve větší míře urbanizovány. Jsou to centra zemědělských plodin, pro které jsou půda a přírodní podmínky v okolí Vesuvu obzvláště příznivé. Ty jsou navíc podporovány výhodnými klimatickými podmínkami, kdy je záliv lemován horami, které i při vysokých teplotách zajišťují dostatek srážek.

Výše zmíněné okresy a jejich zástupci měli monopol na zboží a na vyjednávání jeho prodeje, byli v kontaktu s průmyslovými centry jeho zpracování, dávali zálohy zemědělcům a zajišťovali si tak plodiny již od jejich vysetí. Hlavním a důležitým faktem bylo, že si určovali ceny. V tomto období se zprostředkování obchodu se zemědělskými plodinami dostává svojí intenzitou a objemem na úroveň pašování zboží. Kriminální aktivity nabývají čím dál tím více obchodních podob, nejsou však organizovány opravdovými organizacemi, ale malými skupinami vedenými místními „*guappy*“. Tyto malé skupiny byly slangově nazývány „*Carte*“ nebo „*Tressette*“⁵⁶ a plíživě jsou ovlivňovány „*přespolními*“ kriminálními organizacemi. Jsou to organizace marseillské, korsické, sicilské a janovské.

V dalším průběhu (nejvíce v 60. letech) převáží vliv sicilské Cosa Nostry, hlavně díky osobní angažovanosti Lucky Luciana. Cosa Nostra z Neapole vytváří významný uzel mezinárodního kontrabandu.

2.4.1. *Mentalita neapolské Camorry*

V ovzduší všeobecné poválečné tolerance, která bývá některými autory zaměňována za „neapoletánskou mentalitu“⁵⁷, se v padesátých a šedesátých letech organizovaný zločin v Kampánii infiltruje zpět do střední třídy. Začíná ovlivňovat její nálady, zakoření v ní díky získání strategických center moci (státní správa, univerzity, stavební společnosti, větší podniky, správa neapolského přístavu) a zůstává velice málo viditelná. Schopnost zůstat málo viditelná umožňuje to, že společnost okolo ní zůstává v klidu a nevzrušena. Veřejnost je klidná i díky malému zájmu veřejných institucí, který v tomto období věnují organizovanému zločinu.

První „*Parlamentní komise pro boj s mafii*“⁵⁸ byla ustavena v roce 1962. Kriminalitu v Kampánii ignoruje, protože ji nepovažuje za spjatou s fenoménem mafie. Čeho si však nevšimá a hrubě podceňuje parlamentní komise, neuniká místnímu tisku. List *Osservatore* v roce 1955 píše: „V oblasti Neapole existují již znovu silně zakořeněné a silné zločinecké struktury. Ač jsou méně nápadné než v hlučném období po první světové válce, přeci jenom jsou více záluďnější a houževnatější. Ačkoliv opouští v tomto období pojmenování Camorra, svým fungováním plně odpovídá původnímu významu slova.“⁵⁹

Přechod od drobné kriminality k mezinárodní zločinecké organizaci by nebyl možný bez dvou událostí. Italský a mezinárodní kontraband se díky výhodné poloze neapolského zálivu stále ve větší míře přesouvá právě sem. Spolu s kontrabandem se do Neapole stěhují a natrvalo usazují ti, kdo jej řídí. Přicházejí sem mafiánští bossové těžkého kalibru: Antonio Camporeale, Filippo Gioiè Imbriale, Francesco Paolo Bontade, Vincenzo Spadaro a další. Tito „*ctihodní muži*“ navazují kontakty s místními „*carte*“ a „*trassette*“ a jejich zástupci (Antonio Spavone, řečený „O Malmmo“, Umberto Ammaturo, Michele Zaza, řečený „O pazzo“ a další), mezi kterými byli nejdůležitější bratři Ciro a Lorenzo Nuvoletta z Marana. Vzájemně se spojují jako „*ctihodní občané*“, což vychází z potřeby sicilské mafie zajistit si logistické základy v Kampánii pomocí

⁵⁶ PALIOTTI, str. 218.

⁵⁷ BARBAGALLO I., str. 98-100

⁵⁸ BARRESI, Francesco. *Mafia ed economia criminale*. Roma: Edup, 2007, str. 36

⁵⁹ SALES, str. 128

přidružování organizací, na které se dá spolehnout, při zachování své moci a prestiže v obchodech a kriminálních aktivitách.

Takto začíná vláda klanů. Celé rodiny, které se rozrůstají o kruhy přátel, formují bandy, které používají zstrašovací metod vůči dalším osobám. Moc klanů vychází z násilně udržovaného respektu v komunitách, ve kterých žijí. Postupně se stávají mediátory mezi politickou „šlechtou“ a střední a spodní třídou.

Záměr Cosa Nostry začlenit do své organizace některé mocné zločince z Neapole již od padesátých let souvisí s širším obchodním plánem, ve kterém bylo třeba získat neapolský přístav pro pašování mezinárodního kontrabandu (zbraně, cigarety, drogy, lidé).

Zatímco se v průběhu šedesátých let spojují klany z Neapole a Caserty, aby společně sloužily jako pracovní síla sicilské mafie, můžeme nyní sledovat další linii integrace Camorry do společnosti. A to na politické úrovni, kde se úspěšně etabloval Silvio Gava, později i Antonio Gava, kteří vytvořili základní systém organizace, který propojoval politiku, ekonomii, administrativu a společenskou masu.

2.4.2. *Politická integrace*

Jako příklad nové tendence klanů a organizovaného zločinu lze použít názoru Vittoria Paliottiho⁶⁰, který napsal, že rodina Gava, přímo nebo skrz své přátele a věrné, byla přítomna téměř všude: od městské po regionální správu, Banco di Napoli, institut ISVEIMER (Istituto per lo Sviluppo Econimoco dell'Italia Meridionale – Institut pro ekonomický rozvoj jižní Itálie, fungující do roku 1996), po obchodní komoru, od konsorcia pro průmyslový rozvoj a universitu (Università degli studi di Napoli Federico II.), v mnoha hotelových, turistických, lázeňských, finančních, stavebních a lodních společnostech.

Díky neschopnosti vládní třídy pokračovala modernizace Kampánie pomalu a vytvářela prostor pro klientelistické řízení obchodů, průmyslu, finančního sektoru a veřejné správy. Nejširší vrstvou, která na tento průběh doplatila, byla ta nejchudší, tedy nejpočetnější vrstva obyvatelstva. Doplatila na fyzické i morální rabování doprovázené agónií civilních struktur, s korupcí, jež se během poválečných let stala běžnou praxí.

⁶⁰ PALIOTTI, str. 221

Přestávalo se jednat o jednotlivé epizody. Tento stav byl zapříčiněn i tím, že většinová pozornost státních institucí se soustředila na další neuralgický bod – Sicílii. Situace v Kampánii byla totiž považována za běžnou kriminalitu lokálního významu.

2.4.3. *Nuova Camorra Organizzata (NCO) a profesor Cutolo*

Řízení ilegálních aktivit v oblasti Neapole od šedesátých let organizovala sicilská Cosa nostra. Kampánská zločinnost postrádala organizovanou formu a sicilskou mafii byla v 60. letech řízena prostřednictvím několika klanů. Tento stav změnil mladý vrah, který uvažoval nad tím, jak spojit dohromady kampánské zločince, kteří byli využíváni Sicilany. Tento mladý muž se jmenoval Raffaele Cutolo. Svůj plán rozvíjel díky obratné rétorice, pro jejíž vyjádření použil místo, ve kterém se zločinci většinou formují – vězení. Odsouzen byl v roce 1963 za vraždu „ze cti“. Svoji přezdívku si získal díky tomu, že jako jediný z vězňů uměl číst a psát. Požíval proto značného respektu. Raffaele Cutolovi se podařilo během pár let zformovat seskupení organizačně a vojensky velice výkonné, které bylo schopné aktivity v každém druhu ilegálního obchodu.

V ovzduší politického oportunismu konce šedesátých let a v průběhu let sedmdesátých čítá Cutolova nově vytvořená organizace – Nuova Camorra Organizzata více než 7000 členů⁶¹. Úspěch nového společenství byl založen na Cutolově charismatu, na navázání hierarchického typu řízení převzatého od staré Camorry (za jejíhož následníka se Nuova Camorra Organizzata pokládala) a především na solidaritě a výpomoci mezi jednotlivými členy. Nuova Camorra Organizzata vybírala výpalné od kohokoli, kdo vykazoval zisk z legálních i nelegálních aktivit na jejím území. Systém výpalného byl namířen proti komukoli, kdo vykonával nějakou obchodní aktivitu. Vynechání nebyli ani živnostníci a řemeslníci. Jsou známy případy vybírání výpalného dokonce od majitelů činžovních domů, jimž bylo propočítáváno dle počtu obsazených bytů. I obchody musely platit a to podle počtu vchodů či rozměrů výloh. Vydírání byla aktivita, ve které bylo používáno jednoduché násilí a výsledky byly okamžité.

Kromě toho, že mnoho členů Nuova Camorra Organizzata mohlo využívat krytí ze strany politických a soudních institucí, byl současně vytvořen asistenční a sociální systém pro rodiny členů, kteří se dostali do vězení nebo v rámci „výkonu svého

⁶¹ LUCARELLI, str. 147

povolání“ přišli o život. V rámci tohoto sociálního systému byli zajišťováni například i bezplatně advokáti. Byla tak vytvořena alternativa státnímu zřízení. Jednalo se o doslovný sociální stát. Nutno říci, že Neapol a okolí byla tím ideálním místem, kde podobná alternativní struktura mohla vzniknout. Desetitisíce vyděděnců, které společnost v posledních dvaceti letech samovolně vyloučila, zde našla prostor k uplatnění. Nezaměstnanost, vyhýbání se povinné školní docházce⁶², práce na černo, práce nezletilých, politická korupce a klientelismus – to všechno se v mnohých oblastech Neapole a Caserty stalo běžnou normou.

Oproti zmíněným negativním ukazatelům La Nuova Camorra Organizzata nabízela stabilní plat, společenské uznání a pocit, že Raffaele Cutolo je váženým členem společnosti, který dal ostatním smysl fungování. Způsob organizace, poskytnutý pocit identity a trocha jednoduché populistické ideologie, umožnilo Cutolovi realizaci jeho snu o znovuvytvoření Camorry v jejím tradičním pojetí z 19. století. Solidním přísunem lidského materiálu byly pro Nuova Camorra Organizzata i Nuclei Armati Proletari, jejichž členové často končí ve vězení, kde se přidávají k Nuova Camorra Organizzata, kterou naivně pokládají za symbol společenské rebelie. Zatímco Nová Camorra pokračuje v rekrutování mladíků ve věznicích, Raffaele Cutolo se snaží o další expanzi mimo region Neapole. To se nelíbí klanům vázaným na sicilskou Cosa Nostru. Cutolo měl ambiciózní plán zbavit Kampánii hegemonie Cosa Nostry. Jeho taktikou bylo vyžadování výpalného po všech klanech, které nespádaly pod Nuova Camorra Organizzata.

2.4.4. *Válka mezi Nuova Camorra Organizzata a Cosa Nostrou*

V reakci na taktiku Raffaella Cutola se klany, které měly návaznost na sicilskou Cosa Nostru, spojily v nepřátelskou organizaci Nuova Famiglia s jediným cílem – zničit La Nuova Camorra Organizzata. Vypukla tak první válka Camorry, která trvala dlouhých 5 let (1978 – 1983) a která způsobila smrt 700 lidí⁶³. Válka zvýšila pozornost veřejnosti i státu nad nesnesitelnou situací v regionu, ve kterém si kriminální organizace dělají, co chtějí. Vydírají občany, drancují ekonomiku a navíc si vytvořily z Kampánie

⁶² Tento problém je přítomný v Kamánii (především ve větších městech, poskytujících dostatečnou anonymitu) dodnes.

⁶³ LUCARELLI, str. 160-164

zemi určenou k dobývání. Ve stínu této války se odehrály dva důkazní příklady propojení politiků, camorristů a podnikatelů. Jednalo se o únos a následné propuštění Cira Cirilla (radního kampánského kraje pro urbanizaci) Rudými brigádami v roce 1981 a naprosté ovládnutí vládních fondů, které byly určeny na rekonstrukci po obzvláště ničivém zemětřesení v okolí Vesuvu (Terremoto dell'Irpinia), které připravilo 280 000 lidí o střechu nad hlavou, zanechalo 8 848 zraněných a 2 914 mrtvých.

Ciro Cirillo byl obratem propuštěn díky osobní intervenci Raffaela Cutola z místa věznění v Ascoli Piceno. „Profesor“ si za tento akt vstřícnosti a pomoci vládním kruhům vymohl protislužbu v podobě příslibu a garanci kontroly všech veřejných zakázek realizovaných v Kampánii v souvislosti se zemětřesením, možnost volného pohybu po věznicích a také přimhouření vyšetřovacích očí u některých vražd z minulosti a současnosti v Neapoli.

La Nuova Camorra Organizzata se ocitá na vrcholu své moci. O to rychlejší pád z výsluní ale přichází v letech následujících.

Organizace dostává stále více ran od svých nepřátelských protějšků a po částečném uvolnění ze strany státní moci přichází naopak posílení represe ze strany bezpečnostních složek. Přijetím zákona Rognoni-La Torre⁶⁴ navíc tlak na mafii ze strany represivních složek ještě více zesiluje. Bezpečnostní akce vrcholí v letech 1983 – 1985 a profesorova organizace je rozložena.

V dalším průběhu 80. let funguje v Kampánii roztroušený systém, propojený se sicilskou mafii, který se profiluje jako silně podnikatelský. Navazuje vztahy s významnými osobami z politické a obchodní sféry lokálního i národního významu. Složitá síť zájmů, ilegálních investic, praní špinavých peněz, klientelismu v administrativě vytváří základ pro modernizaci a vývoj čím dál tím větší závislosti na veřejných výdajích, a také pro systematické porušování obchodních zákonů a v mnoha případech i zákonů trestních a občanských.

⁶⁴ FANTÓ, Enzo, *Mafia, n'drangheta e camorra dopo la legge La Torre*, Reggio Calabria, Casa del libro Editrice, 1988, kapitola 3

2.5. *Od organizovaného zločinu k reorganizaci Camorry v 90. letech*

Po rozkladu La Nuova Camorra Organizzata se v polovině 80. let ustálil složitý systém mezi politiky, podnikateli, významnými osobami veřejného života Neapole (advokáty, soudci) a camorristickými klany. Organizované klany jsou sice z organizačního hlediska více roztroušené a menší, nikoliv však oslabené. Na počátku let devadesátých jsou nejvlivnější camorristické klany z Neapole a Caserty nadále propojeny se sicilskou mafií. Jednalo se o rodiny Nuvoletti z Marana, Zaza z Neapole, Schiavone z Casal di Principe, kteří nastoupili na místo rodiny Bardellini. V Camoře měli své zastoupení i rodiny, které se snažily o vlastní nezávislost – například rodina Alfieri a Galasso. Spolupráce těchto dvou posledně zmiňovaných rodin s neapolskými zastupiteli pomohla k objasnění fungování a rekonstrukci tehdejších událostí.

2.5.1. *Zemětřesení v počátku 80.let a jeho vliv na transformaci Camorry*

Oproti předchozím rokům došlo z hlediska organizace klanů k většímu napojení na podnikatelskou sféru. V této sféře se klanům pod záminkou ochrany daří získat významné postavení v legálních obchodech, díky přenesené kontrole místních firem. Propojení s neapolským obchodem bylo navíc podporováno známostí a uplácením v politice a ve státní správě⁶⁵. Camoře se tak podařilo posílit své finanční zázemí a sílu. Přeměna kampánských klanů z vyděračských organizací polovojenského typu v mezinárodní podnikatelské společnosti investičního typu koliduje s obdobím tragického zemětřesení, které postihlo jih Apeninského poloostrova v 80. letech. Večer 23. listopadu 1980 se na hranicích oblasti Irpinie, Salernitana a Basilicata otevírá země. Mízí téměř 3 000 osob, 9 000 je zraněných a celé vesnice jsou zničeny. Málokoho v tu chvíli napadlo, že někomu tato katastrofa přinese prospěch.

Ty nejjobratnější camorristické klany začaly okamžitě pracovat na „ekonomii a politice katastrofy“. Klany, rozdělené do svou soupeřících skupin Nuova Camorra Organizzata (prof. Cutolo) a Nuova Famiglia neztratily ani den. Firmy, které spadaly do jejich sféry vlivu⁶⁶ okamžitě získávají zakázky na odvoz suti s odpadem a podílejí se na prvních

⁶⁵ BARBAGALLO I., str. 105

⁶⁶ Například společnost Sud-Edil

přestavbách ve všech postižených místech a krajích Kampánie. Díky těmto aktivitám vznikají první kontakty klanů s firmami a společnostmi mimo region. Aktivitám camorristických klanů se samozřejmě snažila zabránit veřejnost i někteří vysocí političtí činitelé, ale bez valného výsledku. Důkazem může být starosta města Pagani – Marcello Torre, který se obchodním aktivitám Camorry snažil zabránit, a tak byl na přímý rozkaz Raffaele Cutola zavražděn 11. prosince 1980.

Po druhém otřesu v únoru 1981 se okolní svět Camoře vzpírá. Odbory, společenské nezávislé organizace a politické strany se mobilizují kolem úkolu vytvořit širší a cílenější politiku pro rekonstrukci a průmyslovou revitalizaci oblastí postižených zemětřesením. Cílem projektu bylo obrácení katastrofy v pozitivní skutečnost a příležitost zahájit fázi rozvoje vnitrozemních i pobřežních oblastí Basilicaty a Kampánie.

Zákon č. 219 z roku 1981 definuje procedury a organizace pověřené speciálními pravomocemi, pomocí kterých mohou regulovat a řídit rekonstrukci a rozvoj postižených oblastí⁶⁷. Tento speciální zákon předpokládal využití částky 50 000 miliard lir, ale bohužel měl značnou volnost při nakládání s fondy. Delegovat práci firmám dostalo více subjektů, které se navzájem překrývaly, centra nákupů obsadily osoby s různými zájmy. Do tohoto organizačního zmatku vstupují camorristické klany, které reagují s pohotovou strategií. Nová výzva čerpání prostředků z vládního fondu na obnovu postižených oblastí pro ně znamená velký posun v činnosti.

Období po zemětřesení lze rozdělit na dvě fáze. První byla fáze pohotovosti, druhá byla fáze rekonstrukce a rozvoje⁶⁸. Ve chvíli, kdy byly odblokovány fondy pro druhou fázi pomoci, byl již koncept Nuova Camorra Organizzata překonán a definitivně opuštěn. Vystřídal jej nastupující systém menších skupin (Nuvoletta, Alfieri, Bardellino, Galasso, Gionta, Fabbrocino a další), který již neměl hierarchickou strukturu, řízenou statutárními pravidly se zaměřením na vydírání a podíly za ochranu (výpalné). Byl postaven na šéfech – podnikatelích, kteří měli ozbrojenou sílu a finančně byli kryti ze strany politiků. Klany velice rychle pochopily možnost, jakou jim nabídla oblast podnikání s veřejnými zakázkami.

V devadesátých letech se navíc rámec camorristických vztahů rozšiřuje jako pavučina po celé Itálii, kde tyto kartely vytvářejí síť podnikatelských a obchodních

⁶⁷ Celé znění zde: http://www.italgiure.giustizia.it/nir/lexs/1981/lexs_279361.html, staženo dne 18.11.2011

vztahů. Tento fakt dosvědčují soudní vyšetřování a jejich závěry, které v průběhu devadesátých let odhalí systém recipročních vztahů ⁶⁹(Rapporto sinallagmatico) mezi politiky, zaměstnanci veřejné správy, firmami a camorristickými klany. Velice důležitým faktem v tomto období je nový styl propojení mezi politikem-mediátorem, který je navázaný na jeden určitý klan, který sežene dostatečný počet hlasů pro znovuzvolení v dalším volebním období.

System vztahů se v devadesátých letech změnil od prostého vydírání a zastrahování na nelegální vztahy a vazby, založené na oboustranné výhodnosti a možnosti mnohonásobného zisku pro všechny zúčastněné strany.

Pro doložení uvádím závěr Komise pro vyšetřování zločineckých organizací v Neapoli, Operace Maglio (kladivo):

„Mezi Camorrou, politikou a firmami vznikla shoda zájmů, ve které kompetence a moc jednotlivých zúčastněných jedinců ve společné alianci umožňují získat výhody, než jaké by měli jednotlivci sami za sebe. Vůle politiků zadávat jednotlivé zakázky vzrůstá a kromě ekonomické výhody získané z této služby z ní pro politika vyplývají i další výhody, jako volební hlasy zajištěné šéfem Camorry v daném okrese. Podnikatel tak získává od politika příležitost k obohacení, od camorristy pak „sociální smír“ a „kredit“ ve vztahu k místní správě, camorrista získává peníze od podnikatele, justiční „ochranu“ od politika a společenskou legitimizaci od obou, politik kromě samozřejmých finančních výhod získává také utvrzení své volební pozice a možnost nelegálního ovlivňování veřejných funkcí“⁷⁰

Parlamentní komise proti maffii dále v roce 1993 popisuje fenomén Kampánské zločinnosti v 80./90. letech takto:

„Vznikl mechanismus založený na soukromém využívání veřejných zdrojů politiky, na pevném ovládnutí území klany, na poddajnosti firem, které se nechají vydírat od politiků a camorristů, ať už ze strachu či kvůli ekonomickým výhodám“⁷¹

První potíže mocenského systému propojení Camorry a politiky, který se v 80. letech rozvinul do neuvěřitelných rozměrů, nastávají na počátku 90. let. Soudní

⁶⁸ Tato fáze nebyla oficiálně nikdy ukončena. Někteří lidé dodnes bydlí v provizorních přístřešcích, které byly postaveny bezprostředně po zemětřesení.

⁶⁹ LUCARELLI, str. 172.

⁷⁰ BARBAGALLO, str. 162

⁷¹ FERRARI, Luca. Bassolino & la nuova camorra: indagine sulla svendita di una città. Napoli: Controcorrente, 1997, citace na str. 57

vyšetřování, která proběhla v letech 1992 a 1993 v celé zemi, způsobí pád politického zřízení a některých zkompromitovaných politických stran. Akce se jmenovala Manipulite⁷². Ve stejném období se i na jihu Itálie uzavírá dlouhé období korupce, rozšířené v politické i soukromé sféře, a nerušených aktivit organizovaného zločinu. S jistotou je možné říci, že represivní fáze nezachytila celý fenomén a aktivity v soudnictví pomohly destabilizovat pouze jeho menší část. Po desetiletí absolutní nadvlády nad územím jsou kriminální organizace pro část obyvatelstva vzorem, vítězným modelem v podmínkách vysoké nezaměstnanosti a absence státu, který nebyl schopen rekonstruovat jakoukoli formu zákonnosti, která v oblastech Neapole a Kampánie chybí již příliš dlouho.

Absolutní moc camorristických klanů v 80. a 90. letech vychýlila mentalitu v mnoha společenských kontextech natolik, že represe ze strany soudů jí nebyla schopná vykořenit.

2.5.2. *Aktuální formy a příčiny fenoménu Camorry*

Slovem Camorra se v Neapoli vždy obecně označovala určitá mentalita, založená na zneužívání, vydírání a ovládání. V různých obdobích a kontextech byl a je termín camorrista používán pro kohokoliv. Camorrista mohl být obyčejný dělník, ale i významný vysokoškolský učitel. Každý, kdo vyžadoval určitá řešení či vymáhal procenta ze zisků. V tomto smyslu můžeme brát slovo camorra i jako synonymum pro slovo úplatek. Camorra je běžně zažitě slovo, často používané v médiích a představuje dnes systém společenství spojených určitými kriminálními aktivitami a společným kontextem, ve kterém operují, spíše než způsobem konání. Proto je i v názvu práce „Camorra jako systém“. Od 90. let je logičtější používat pro tato zločinecká uskupení pojem systém. Tak je totiž novináři, politiky i samotnými camorristy označován systém klanů. Pojem Camorra byl používán do roku 1984, kdy byla rozpuštěna Nuova Camorra Organizzata. Všichni uvnitř i mimo systém hovoří o klanu jako o moci systému.

Takzvané klany jsou dnes organizované systémy přítomné v Kampánii ve více než 200 uskupeních. Každá skupina je samostatná ve smyslu vojenském, územním, politickém, finančním, organizačním a asistenčním. Počet osob sdružených či spojených s klany dosahuje počtu přes 7000. Pokud připočteme i ostatní „*podílníky*“, kteří se

⁷² PROCACCI, Giuliano. Dějiny Itálie, Praha: Lidové Noviny, 1997, str. 393-394

vědomě či nevědomě podílejí na aktivitách klanu (zákonně či nezákonně), dojdeme k číslu daleko většímu. Například do obchodu s drogami na území neapolské čtvrti Secondigliano bylo zapleteno na tisíce obyvatel.⁷³

Aktuální realitu kampánské zločinnosti oproti kalábrijské N'dranghettě nebo sicilské Cosa Nostře dnes nejlépe charakterizuje extrémní roztržičnost skupin po území kraje. Jelikož neexistuje jedna hlavní autorita, klany fungují každý sám za sebe. Uzavírají stabilní či krátkodobá spojení a různě se štěpí podle toho, jaký jim to v konkrétní situaci přinese zisk a moc. Současně se spojováním a štěpením existuje obrácená tvář „spolupráce“, kterou jsou vzájemné konflikty. Díky vysoké míře konfliktů mezi klany, které se často dělí o jediné území, má Kampánie nejvyšší počet vražd mezi všemi italskými regiony. Během slyšení Parlamentní komise proti mafii⁷⁴ státní prokurátor potvrdil, že „camorristické skupiny, ve svých oblastech zájmu, vytvořily, díky pevné územní kontrole, vlastní čtvrtě-státy. Pomocí opevnění udělali své teritorium odolné konkurenčním klanům a skoro nedobytné pro policii. V těchto čtvrtích nastolila Camorra své zákony platné pro všechny, členy i nečleny a jejich porušení bylo trestáno těžkými tresty včetně smrti, vynášenými camorristickými soudy bez možnosti odvolání“⁷⁵

Kontrola teritoria má však také aktivní aspekt, který se projevuje v distribuci bohatství, které má základní podoby sociální asistence, možnosti řešit civilní a trestní spory a to s rychlostí a výkonností, jakých státní instituce není schopná. Výše uvedené kapitoly popisují pokládání základů pro dnešní podobu Camorry, která je znovu nepřehlédnutelnou konkurencí pro státní správu.

2.5.3. *Příspěvek Nuova Camorra Organizzata pro aktuální podobu Camorry*

V současnosti jsou klany organizace velmi flexibilní, nemají žádné velké organizační struktury, jsou malé a řízené na bázi rodiny či přátel, kolem kterých se seskupují další důvěrníci. Výjimku představovala již několikrát zmiňovaná Nuova Camorra Organizzata, která měla členy na standardizovanou „práci“ a operační procesy jako u profesní organizace. Tato organizace například založila *Dobrovolné konsorcium výrobců stavebních materiálů*, a to za účelem vytvoření monopolu na dodávání

⁷³ FANTÓ, str. 70-71

⁷⁴ Di FIORE, str. 84

stavebních materiálů a pro získávání úplatků od všech firem, podílejících se na rekonstrukcích. Tímto systémem bylo dosaženo trojitého úkolu ovládnutí území, udržování režimu monopolu a hromadného vydírání. Cutolova organizace měla další zásluhu v tom, že standardizovala systém sociální pomoci rodinám členů, o které se starala přímo setra hlavy organizace Rosetta Cutolo. Systém sociální asistence byl dělen na finanční příspěvky vězněným, měsíční „výslužné“ zaměstnancům na nižší úrovni, legislativní ochranu zajišťovanou advokáty a Cutolovými politickými známými a hlavně vlastní soudnictví a řešení společenských/sociálních sporů. Byla to tedy skutečně masová organizace řízená jedním, všemi uznávaným šéfem, s malým jádrem vrcholových manažerů, různými stupni středního managementu a s nekonečným množstvím zaměstnanců.

2.5.4. *Příspěvek Nuova Famiglia pro aktuální podobu Camorry*

Po krachu Nuova Camorra Organizzata v polovině 80. let zdědí kriminální a vojenskou nadvládu opoziční organizace Nuova Famiglia rodin Bardellini, Alfieri a Galasso, ale s podstatným rozdílem, že se už nejedná o jednotnou organizaci, ale o kartel soběstačných skupin, čili „federaci“. Vznik této organizace je důležitý ze dvou důvodů:

- 1) Po změně prostředí v 70. letech měly jednotlivé skupiny možnosti se buď připojit k NCO a nebo být ovládnuty jejich spojenci. Vznik nového kartelu, který spojuje skupiny Cutolových nepřátel, byl důsledkem potřeby vzniklé z této změny zločineckého prostředí.
- 2) Vznik Nuova Famiglia je důležitý také proto, že se nezakládá na hierarchii a masovosti. Je založen na spojenectví šéfů několika více či méně důležitých seskupení z Neapole, Caserty a Salerno, pod jedinou záminkou - zničení Cutola. Nuova Famiglia byla první profesionální institucí, ve které pracovali nejlepší zločinecké mozky té doby, ale také postavy aktivní v legálních obchodech, v politice a sektoru podnikání, všichni připraveni se zařadit pomocí zákonných či nezákonných aktivit do systému moci vzniklém nástupem Cutola⁷⁶

⁷⁵ Di FIORE, str. 98

⁷⁶ De ROSA, Francesco. *Un'altra vita: le verità di Raffaele Cutolo*, Milano: Tropea, 2001, str. 33

Hlavní vlastností této profesionální instituce byla standardizace kompetencí členů, jejich profesní specializace vyvažovala jejich malý počet oproti počtu členů Nuova Camorra Organizzata, kterou bylo potřeba zničit spíše ekonomicky, než vojensky. Území Neapole, Caserty a Salerno a jejich okolí bylo kompletně v rukou Cutola, který ho ovládal pomocí promyšleného systému výpalného, který vycházel z kritérií územního plánování a rozšiřování.

Impérium Nuova Camorra Organizzata svou nadvládu postupně ovládalo jednotlivá území pomocí rekrutování místních mladíků, řízení území pak bylo založeno na standardizovaném rozdělení úkolů⁷⁷. Systém vydírání byl například řízen přímo vrcholovým managementem, procházel přes střední složky a končil u band mladých zločinců, kteří vybírali samotné výpalné.

Dopady těchto aktivit byly značné, ale systém byl nastaven tak, aby nikdy nepřekročil míru únosnosti a aby udržoval ekonomickou vyváženost, kdy výpalné si obchodníci kompenzovali zvýšením cen pro konečné zákazníky. Zisky z výpalného pak byly částečně přerozděleny mezi nemocné, oběti válek klanů, vězně a jejich rodiny⁷⁸.

Organizační přerod klanů na profesionální instituci se začíná odehrávat na počátku 80. let a je možné ho definovat jako posun od výpalného k obchodní iniciativě.

Aby mohly ovládnout celý „balíček pro zeměřesení“, klany z Nuova Famiglia se již neomezovaly pouze na získávání výpalného jako NCO, ale rozšířily své aktivity do finančního sektoru a do sektoru služeb. Camorristické klany se tak staly holdingy, které byly schopny ovládat celou ekonomii v daném kraji. Investováním nelegálních výdělků vznikly nové společnosti spojené s Nuova Famiglia, které měly za úkol ovládnout konkurenci a dodávky pomocí odstrašující síly klanů. Na klany obracejí kvůli ochraně před konkurencí dokonce i legální společnosti, především kvůli získání výhodnějších cen či půjčkám hotovosti, které jim banky neposkytnou. V tomto procesu prokázaly klany přidružené k Nuova Famiglia svoji flexibilitu a absorbovaly i malé lokální skupiny. Rozšířily také své aktivity na podvodné získávání prostředků z evropských fondů z AIMA⁷⁹ určených k likvidaci nebezpečných odpadů z továren ze severu Itálie, z veřejných zakázek ve stavebnictví a z dodávání základních materiálů.

⁷⁷ De ROSA, str. 87-89

⁷⁸ De ROSA, str. 95-100

⁷⁹ AIMA - Azienda per gli interventi sul mercato agricolo. Regionální organizace, která má za úkol dozor nad obchodem se zemědělskými plodinami na území Itálie.

V každém ekonomickém oboru byli schopni nalézt důmyslné řešení, které překonalo způsoby předchozího zločineckého systému.

Nakonec se rozpadla i Nuova Famiglia, nezmizely ale zločinecké skupiny, takzvané klany nebo systémy, i když od v současné době ne dosahují dřívějších rozměrů. Zločinnost v Kampánii nadále zůstává horizontálního typu, nikoli vertikálního jako u mafie. I dnes dochází spíše ke spolenectvím autonomních skupin. Vždy se ale jedná o spolenectví částečná, která nikdy nevedou k vytvoření velké zločinecké organizace. Tato skutečnost vyvrací zaběhnuté chápání některých pozorovatelů, kteří zastávají názor, že co Ital, to člen mafie.

2.5.5. *Současná situace Camorry*

Zvýšení tlaku mikrokriminality v Kampánii bylo v nedávné době zaznamenáno více zdroji. Nejdůvěryhodnějším zdrojem je průzkum Anci Campania (Anci - 'Associazione Nazionale Comuni Italiani = Národní sdružení zástupců městských rad) o kvalitě života v Neapoli, ze kterého vyplývá, že „mikrokriminalita je nejpalčivějším problémem pro 55,3 % dotazovaných, bez ohledu na jejich věk⁸⁰“ a zpráva Pozorovací komise pro městskou bezpečnost v Kampánii (Osservatorio della sicurezza urbana della regione Campania), ze které vyplývá, že „drogová závislost a mikrokriminalita, společně s kriminalitou mládeže a degradací města představují hlavní faktory nejistoty“ pro 203 městských okresů Kampánie, ve kterých žije 81,3 % obyvatel Kampánie⁸¹.

Zvýšení mikrokriminality, hlavně týkající se mládeže je ve vztahu s postupnou restrukturalizací kampánských kartelů, která proběhla v posledních deseti letech – potřeba pracovní síly přinutila kartely hledat v nižších sférách, kde kriminalita začíná. V Kampánii vzrůst trestných činů spáchaných nezletilými prozrazuje jasný úmysl klanů využít tuto snadno ovlivnitelnou skupinu, zvláště když nezaměstnanost ve věkové skupině 15 až 24 let zde dosahuje 60 %⁸².

V městských a v periferních oblastech Kampánie vzniká vztah mezi deviací nezletilých a organizovaným zločinem. Zatímco nezletilí představují pro zločince zdroj nových adeptů, pro vykořeněnou mládež představuje organizovaný zločin lákavý cíl. Na

⁸⁰ http://www.ancicampania.it/Primo_Piano_vis.asp?ID=115, staženo dne 8.8.2011.

⁸¹ <http://www.polis.regione.campania.it/>, staženo dne 28.7. 2011.

⁸² Viz. Italský národní statistický institut, [http://noi-italia.istat.it/index.php?id=7&user_100ind_pi1\[id_pagina\]=42&cHash=60e2fd1658855284cd4657ea7ff15c36](http://noi-italia.istat.it/index.php?id=7&user_100ind_pi1[id_pagina]=42&cHash=60e2fd1658855284cd4657ea7ff15c36), staženo dne 23.12.2011.

tento bod se zaměřil prokurátor soudu pro mladistvé v Neapoli a vyjmenoval důvody, proč se mladí přidávají ke Camoře:

- příslušnost k rodinám již přidruženým ke klanům (nezletilý sdílí výhody příslušnosti ke klanu a není schopen kritického pohledu),
- absence příležitostí k legální práci oproti nabídce snadného a rychlého získání velkých peněz v prostředí organizovaného zločinu,
- kultura nezákonnosti, zvyknutí si na ovládání a násilí jako způsob řešení mezilidských problémů, touha po převaze,
- absence smyslu státu a institucí, které jsou vnímány jako vzdálené, nepřátelské a nedůvěryhodné (i díky kompromitaci veřejných institucí s Camorrou),
- přesvědčení o schopnosti uniknout vyšetřování,
- nesystematická intervence autorit

To vše napomáhá vzniku nových skupinek strukturovaných více jako bandy, řízených muži částečně integrovanými do organizací, ve snaze vytvořit nové soběstačné skupiny na nových územích či získat další zdroje⁸³. Úkolem těchto band je vytvořit si prostor pro své operace a získat statut vlastního uskupení (systému) nebo se integrovat do větší skupiny, případně získat ve skupině větší úlohu.

Pouze povýšením v terénu je možné se stát opravdovým členem skupiny a získat tak přístup k výhodám plynoucím ze členství.

2.6. *Camorra v době globalizace*

Nástup globalizace a propojení finančních trhů v 90. letech změnilo priority kampánských klanů. Nejrozšířenější strategií kartelů se stává diverzifikace aktivit pomocí investic nelegálních zisků mimo Kampánii, především pak v zahraničí⁸⁴. Poté, co Camorra vytvořila z Neapole jednu z největších zón prodeje drog v Evropě (Secondigliano, Scampia, le Vele), jejíž zisky jsou odhadovány na 500.000,- Euro za den, se stalo nutností investovat zisky do aktivit legálních. Kapitál klanu se objevuje kdekoliv, kde jsou možnosti výdělek zlegalizovat - turistické aktivity, stavebnictví, zprostředkovatelské služby a oblast finančnictví (půjčky). Pro řízení čím dál složitějších finančních aktivit bylo třeba vytvořit vhodnou organizační strukturu. Tuto strukturu

⁸³ Di FIORE, str. 112.

⁸⁴ BARBAGALLO II., str. 203.

vytvořily tři skupiny vzniklé z pozůstatků organizace Nuova Famiglia. Vznikl systém skupin ze Secondigliana, rodiny Casalesi a rodiny Di Lauri, který se nazývá ó sistema.⁸⁵

Systém ze Secondigliana je kriminální organizace vytvořená v Neapoli koncem 80. let, která v následujícím desetiletí ovládla skoro všechny nelegální aktivity ve městě (pašování cigaret, vydírání, veřejné zakázky, drogy, organizace hazardních her). Aliance se skládala ze tří lidí: Edoardo Contini řečený „il Romano“ (Říman), který byl původem z neapolské čtvrti Vasto-Arenaccia. Dále Francesco Mallardo (Ciccio e' Ciarlantonio) původem z oblasti Giuliano u Neapole a především Gennaro Licciardi řečený „la Scimmia ze Secondigliana. Kriminální „kartel“ vytvořil hegemonickou nadvládu díky významným členům, kteří měli na starosti různé činnosti: Gaetano Bocchetti, specialista drogového obchodu a prodeje, Ciro Mantice a Eduardo Contini, experi na praní špinavých peněz, Ettore Bosti, šéf vojenské jednotky klanu

I v případě klanu Casalesi, kteří zachovávají až do 90. let hierarchicko-mafiánský organizační model, se hlavní vedení klanu rozděluje do ekonomických sektorů. Díky odsouzení v případě Spartacus⁸⁶ je dnes známo mnoho informací o obchodech a mechanismech fungování klanu. Vrchol klanu Casalesi, složený z Francesca Schiavoneho přezdíváného Sandokan a Francesca Bidognettiho řečeného „Ciccio 'e Mezzanotte“ - v současnosti ve vězení v režimu definovaném článkem 41-bis⁸⁷ a dvou uprchlíků před zákonem Michele Zagariou a Antoniem Iovinem, je rozdělen podle území a podle typu obchodu. Rodina Bidognetti se vždy zabývala nelegální likvidací odpadu. Gaetano Vassallo začal v roce 2008 spolupracovat s justicí, poté co se sám udal jako styčná osoba rodiny Casalesi pro likvidaci toxických a speciálních odpadů v Kampánii. Pasquale a Vincenzo Zagariové se věnovali ovládnutí betonářských konsorcií pro ovládnutí veřejných zakázek v Neapoli a okolí. Jedním příkladem za všechny může posloužit stavba koridoru pro rychlovlaky TAV na trase Řím-Neapol za pomoci firmy Sud Edil⁸⁸.

K prvotnímu zaučování dochází v městských či venkovských bandách (jednoduché instituce), ve kterých probíhají hlavně aktivity mířené proti fyzickým osobám. Klany delegují tuto špinavou práci mladistvým, aniž by je integrovali do svých řad, poskytují jim techniky a nástroje a vyhýbají se tím nebezpečí odhalení vlastní

⁸⁵ COLETTI, str.83-85

⁸⁶ BARBAGALLO II., str. 160.

⁸⁷ Zákon umožňuje držet vězně odsouzené za účast v organizovaném zločinu ve speciálním režimu vazby, jenž omezuje jejich kontakt s okolím a tedy s dalšími členy z venku.

účasti. Členové těchto začátečnických skupin tak procházejí sérií nebezpečných akcí, díky kterým po určité době získávají důvěru. V případě negativních výsledků (zatčení, smrt) jejich omezené znalosti mechanismů fungování nezkompromitují samotný klan. To je i případ klanu Casalesi, který delegoval některé drogové obchody a prostituci zahraničním zločineckým organizacím z Maroka a Albánie.

2.6.1. *Camorra jako profesionální instituce*

Profesionální instituce je většinou zaměřena na „problem solving“ a špatně toleruje hierarchickou strukturu zaměřenou na detailní kontrolu všech rozhodnutí. V organizacích tohoto typu je důležitá koordinace skrze jednotlivé vklady různých lidských zdrojů nezbytných pro řešení problematických situací, které se nedají předvídat.

V tomto typu organizace převládají kolegiální vztahy, protože se jedná o demokratickou instituci. Jsou zde také experti - manažeři, kteří se málokdy účastní vlastních aktivit, ale starají se o udržování kontaktů s okolím a o získávání morální a finanční podpory pro organizaci. Manažer si však podrží svoji autoritu pouze tehdy, pokud ostatní experti uznávají, že hájí jejich zájmy. Pokud tomu tak není, vyhazov rovná se trestu smrti. To je případ podnikatelky Immacolata Capone, považované vyšetřovateli za manažerku klanu Casalesi. Pro její letité kontakty s podnikateli a politiky, byla zastřelena v roce 2004 patnácti ranami z pistole. Nebo nedávný případ bratrů Michela a Sergia Orsi, kteří byli obžalováni z podporování klanu Casalesi a byli zapleteni do sítě politických, podnikatelských a camorristických zájmů. Když Michele Orsi postupně začal spletitou síť odhalovat vyšetřovatelům, byl 2.června 2008 zastřelen.

V Camoře se často stává, že uvnitř této instituce fungují mocenské hry, kdy někteří členové sledují své vlastní zájmy a snaží se postupovat výše na žebříčku, mění postavení ostatních, uzavírají či mění spojení a využívají příležitosti k ovlivňování a rozhodování. To se promítá do takzvaných *faid* nebo-li rodinných mstí. Příkladem rodinné msty může být případ rodové msty ze Scampie mezi klanem Di Lauri a Separatisty (*Scissionisti*)⁸⁹.

⁸⁸ FERRARI, str. 96.

⁸⁹ BARRESI, str. 188.

2.6.2. Systém prodeje drog a falešného značkového zboží

Klan di Lauri pracuje posledních 20 let v obchodu s narkotiky a v sektorech obchodu s padělanými výrobky a praní špinavých peněz. Díky organizační inovaci se Paolovi Di Lauri podařilo v 90. letech vytvořit v Neapoli největší tržiště drog v Evropě. Jeho velká organizace v podstatě dokázala identifikovat jednotlivá území (celé neapolské čtvrti) s jednotlivými produkty - kokainem, heroinem, hašišem, marihuanou a extází. Jedná se o opravdový „územní marketing klanu“⁹⁰. Inovace této instituce spočívala v systému „investic“ (*puntata*), kdy každý člen mohl investovat určitou částku do nákupu narkotik a přímo řídit prodej na svém náměstí, které si pronajal a na vlastní riziko spravoval. Výdělek byl závislý na organizačních schopnostech těchto šéfů náměstí (*capo-piazza*). Zatímco na vyšších postech organizace mají členové značnou autonomii, systém prodeje drog na náměstích byl strukturován jako víceúrovňový, striktně hierarchický s přesně danými úkoly a kompetencemi. Příkazy přicházejí z řídicího centra kartelu a jsou předávány přes zodpovědné osoby až k poslední hlídce. Šéf pevně vládne, ale nikdy nemluví. To je teorie soustředných kruhů organizovaného zločinu, kde pěšci nemohou udat hlavního šéfa, protože ho neznají.

Systém prodeje drog funguje výborně, přidělování jednotlivých obchodních zón prodeje drog lokálním šéfům (*capo zona*) garantuje autonomii a zavazuje „koncesionáře“ k jediné věci – odevzdávat klanu procenta ze zisku. Prvou trhlínu dostal klan v roce 2002, kdy byl Paolo di Lauro nucen se začít skrývat. Činnost regenta klanu Cosimo Di Lauri nakonec vedla k válce ze Scampie, které během pár měsíců padlo za obět 70 lidí⁹¹, a to navzdory neuvěřitelným možnostem výděleku pro všechny členy. V tomto případě vnitřní konflikt ohrozil samotnou existenci celé organizace. V současnosti se zdá, že mezi klany v Secondiglianu opět panuje příměří, a možná se vyvinuly nové způsoby organizace a strategie.

Další oblast vyšetřování aktivit Camorry se týká obchodního holdingu, který se věnuje výrobě a prodeji falešných značkových výrobků a který je řízen několika exponenty neapolských klanů⁹² zběhlými v sektoru výroby a prodeje zboží. I v tomto

⁹⁰ Pojmenování viz. SALES, str.169

⁹¹ Di FIORE, Gigi, La camorra storie e documenti, Torino, 2006, str. 24-36

⁹² Zpráva ministerstva vnitra, vydána 7.2.2008: http://www.interno.it/mininterno/export/sites/default/it/assets/files/15/0915_scheda_Licciardi.doc, staženo dne 8.8.2011.

případě zločinecká inovační instituce, řízená dvěma mocnými muži, Vincenzem Licciardim a Eduardem Continim, úspěšně distribuovala kopírované zboží do celého světa a investovala zisky do rozmnožení kapitálu, tentokrát legálního. „Ředitelství“ klanů delegovalo prodej tohoto zboží tisícům přidružených členů v Evropě, USA, Brazílii a Austrálii, kteří pak využívali místních podomních obchodníků k samotnému prodeji. Tito podomní obchodníci tak zajišťovali tok zboží mezi výrobcí a prodejci a zároveň zpětný tok peněz.

Důležité zjištění se týkalo přesunu peněz pomocí bankovních převodů, které umožňovaly rozdělování kapitálů do menších částek neodhalitelných systémem. Toto praní špinavých peněz probíhalo tak, že částky byly rozdělovány mezi členy rodiny a přátele podomních obchodníků, kteří často také peníze převáželi fyzicky při příležitostech návratů do Itálie. Tímto způsobem je z Itálie distribuováno padělané oblečení, kožené zboží, technologické produkty, zboží denní potřeby, doplňky.

Diverzifikace investičních aktivit je používána pro minimalizování rizik, ale také pro možnost distribuování nelegálních produktů, jako jsou drogy a zbraně.

2.6.3. *Vojenská podoba současné Camorry*

Uvedené příklady slouží k odhalení organizační diverzifikace a strategické flexibility hlavních kampánských klanů v honbě za svým cílem – internacionalizací trhů pro možnost investování nelegálního kapitálu získaného na vlastním, vojensky ovládaném území. Zatímco na jedné straně se vrcholoví představitelé organizací snaží vytvářet inovační instituce s flexibilní pavoukovitou strukturou, která jim umožňuje vstupovat a soutěžit na mezinárodních trzích, na svých územích vystupují radikálně a násilně, s obsesivní kontrolou společenského prostředí. Klany takto sledují dvojitý cíl – vysokou úroveň omerty (mlčenlivosti) a z ní vyplývající beztrestnost při provádění ilegálních aktivit na vlastním území. Dle dostupných informací tvoří vojáci klanů složky početně srovnatelní s armádou - 1260 členů v Neapoli a 1220 na venkově⁹³.

I na vojenské úrovni existují diverzifikované strategie. Další aspekt vojenské síly klanů, který není možné podceňovat, je vliv na kontrolu společnosti. Některé klany

⁹³ Di FIORE, Gigi, *La camorra storie e documenti*, Torino, 2006, str. 55.

v Neapoli či vesnic v okrese Caserty kontrolují úplně všechno, včetně mezilidských vztahů.

Násilí přísluší pouze klanům, nikdo mimo klan nesmí používat násilí pro získání moci. Klany zasahují v případě sporů, garantují ochranu před běžnou kriminalitou, hlavně proto, aby se vyhnuly zásahům státní moci. Kolonie klanů jsou tak nedobytné tvrze, chráněné zdi omerty. V mnoha případech se členové klanu nikdy nestěhují z území svého původu, protože jsou takto chráněni proti výpadům nepřátelských klanů a policie. Nicméně přítomnost různých nezávislých frakcí zřejmě způsobila vyšší míru konfliktů, která charakterizuje kampánskou zločinnost.

Případy vražd v letech 2000 – 2010 ukázaly určitou tendenci, že do vojenských akcí jsou často zataženi příbuzní členů, známí a nevinné oběti. Tento fakt dokazuje neopodstatněnost stereotypu údajných *pravidel cti*, které by měly zakazovat konfrontaci osob mimo zájmy klanů, včetně žen, dětí a důchodců. Většina vražd byla spáchána převážně na veřejných místech plných lidí (hlavně v historických centrech měst), v době, kdy jsou nejvíce naplněna davy, s použitím střelných zbraní na blízko a opakovaně. Hlavním účelem tohoto *modu operandi* je zajistit co největší viditelnost násilné akce tak, aby tato podívaná měla co největší zastrašující efekt.

Vraždění je konstantní součástí vojenské strategie v posledních 15 letech aktivit kampánských klanů. Zatímco mafie se již několik let snaží udržet si z vojenského hlediska nenápadný profil, camorristické klany stále více plní stránky denního tisku.

Vojenská strategie klanu má dva cíle – dobývání a udržení získané moci. Kriminální organizace používají vojenskou sílu pro dobývání nových teritorií, pro ovládnutí nových ilegálních aktivit, pro udržení *status quo*. Ve všech případech se jedná o stejnou typologii metod, tedy zastrašování, vyhrožování, poškozování, útok a nakonec vražda.

Vědomí, že použití násilí má za následek zvýšení rizika pronásledování ze strany bezpečnostních složek, určuje důraznost vojenské strategie Camorry. Strukturované klany snižují míru násilí a většinou využívají zastrašování pouze své pověsti. Ty nejprestižnější organizace pak zastrašování a násilí téměř opouštějí, protože si již vytvořily nástroje pro provádění převážně legálních aktivit.

2.6.4. *Camorra a „legální“ aktivity*

Ve výše popsaném typu zločinecké profesionální instituce se členové vedení (vzhledem k nahromadění značných zdrojů) rozhodli v posledních 20 letech nasměrovat své zdroje do legálních oblastí, jako jsou finanční trhy, legální obchodování, trh s realitami a mnohé jiné, začali se věnovat fenoménu praní špinavých peněz (*money laundering*).

Vzhledem k rizikům, jaké tyto organizace podstupují, může *nejvyšší management* jen těžko plánovat dlouho dopředu. Politika maximálního navyšování zisků je tedy založena na krátkodobých strategiích. Schopnost vstoupit na legální trh je důležitým faktorem pro rozmnožování kapitálu nezákonného. V tomto ohledu jsou důležité dohody s osobami mimo zločineckou sféru, které jsou ochotny spolupracovat na aktivitách klanu. V této své sféře se Camorra stává institucí inovativní, zaplétající do svých aktivit různé experty a další užitečné osoby. Přínos specialistů z různých oborů a veřejných činitelů je podstatný a často generuje přidanou hodnotu i přes to, že tyto osoby jsou vzdáleny operačnímu jádru. V tomto smyslu jsou „*legální obchody*“, postavené na spolčení zločinců s externími profesionály (politici, podnikatelé, živnostníci, experti atd.), nepotřebují onu zastrášující sílu camorristické organizace. Pro získání legálních trhů mají tyto firmy dostatečný kapitál a dostatek expertů pro omezení případných rizik.

Ohledně infiltrace a ovlivňování legální ekonomiky umožňuje přístup ke zdrojům kapitálu kampánským kriminálním organizacím zapojení do finančních okruhů, jak národních, tak zahraničních. Je zde tedy tendence vytvářet společenskou síť nejen za účelem podvodů, ale za účelem ovládnutí podnikatelských aktivit. Pro dosažení těchto cílů je potřeba spolupráce s experty, schopnými předvídat vývoj trhů a směřovat aktivity klanů do příslušných ekonomických a finančních sektorů.

Velká firma, která získala veřejnou zakázku, po podepsání smluv se subdodavateli převedla na jejich účty ve dvou či třech splátkách zálohu 10 % smluvní částky. Tato částka pak byla vrácena „na černo“, tedy bez dokladů, a pak byly o 10% navýšeny výdaje, aby vše v konečném účetnictví souhlasilo. Pomocí mechanismu přímého přidělování zakázek pak firma protěžovala firmy vlastněné či ovládané klany. Ze zločinecké organizace se stává firma, která vystupuje na trhu zakázek jako opravdová společnost s firemním řízením a manažerskou mentalitou. V oblasti, ve které

tradičně chybí soukromé podnikání, mají klany přístup ke kapitálům a zastrašující sílu, pomocí kterých mohou snadno ovládnout konkurenci.

Výše zmíněné prvky vytváří postavu camorristy-podnikatele, tedy toho, kdo již vlastní určitou profesionální firemní strukturu a vstoupí do kontaktu s klany, racionalizuje investice jejich kapitálů, distribuuje výnosy mezi jednotlivé články a funguje jako pokladník, který spravuje finance organizace. Stejnými způsoby byly prováděny pojistné podvody, falešné fakturace pro proplácení úplatků, neuskutečněných kontrol postupu stavební prací, znaleckých posudků, penále za zpoždění, spotřeby materiálu. Pro bližší pochopení agresivity camorristického modelu stačí uvést závěry vyšetřovací parlamentní komise z roku 1993:

...ohromné množství případů odchylek během rekonstrukce, případy zvyšování cen a protěžování při zadávání prací, vedou k závěru, že většina aktivit kolem využití fondů vyčleněných na zemětřesení byla ovlivněna camorristickými organizacemi. Tím, že tyto ovládly dodávky a staly se garanty trhu práce a systému subdodavatelských služeb, tak vytvořily „chráněný trh“, trh bez konkurence, nekomunikující s ostatními trhy. Díky nekonečným možnostem využít zmanipulovaných procedur a žádat o zakázky s nabídkou 50% slevy. (...) Díky zmanipulovaným procesům ve správě oblasti postižené zemětřesením přišly nejen regiony, ale celá Itálie o obrovskou příležitost rozvoje.^{94c}

Důvody vstupu do legálních aktivit jsou zřejmé. Je potřeba získat zdání počestnosti pro krytí ilegálních aktivit, je potřeba vytvořit legální společnost platící daně pro možnost další investice a zhodnocení ilegálních zisků, které každopádně zůstávají hlavním zdrojem příjmů. Kampánské kartely rozšířily svůj zájem i mimo region, na aktivity, ve kterých se dá recyklovat nezákonně nabytý kapitál. Přítomnost stabilních a usazených camorristických skupin je potvrzena vyšetřujícím orgánem organizace Dipartimento Antimafia (DDA)⁹⁵ v regionech Lombardie, Veneto, Emilia Romagna, Toskánsko, Marche, Umbrie, Molise, Lazio aj. Zločinecké gangy rozšířily své aktivity i za hranice Itálie, především do zemí východní Evropy, Francie, Holandska, Španělska, Portugalska, Skotska, USA, Kanady a Latinské Ameriky. Jeden z příkladů byl zveřejněn během vyšetřování z roku 2007, kdy Guardia di Finanza odhalila pašování padělaného zboží z Číny do neapolského přístavu. Do obchodu byli zapleteni italští a zahraniční

⁹⁴ Commissione Parlamentare Antimafia il 21 dicembre 1993, Parte prima. La struttura delle organizzazioni camorristiche, http://www.dial.it/progetto_campania/fondcols/antim3.htm, staženo dne 5.10.2011

podnikatelé pod dohledem významných členů klanů. Zahraniční podnikatelé se starali o síť vzájemných vztahů mezi Itálií a Čínou, Italové zajišťovali volný průběh operací v přístavu a následný prodej zboží.⁹⁶

3. *Etablování Camorry ve funkcích státu*

Camorra je všudypřítomná. Její vlastnosti jí dovolují být všude, kde se jí to zrovna hodí. Nelítostnost, oportunistus a cynismus jsou vlastnosti typické pro všechny klany. Neexistuje výdělečný podnik, který by se nedal zrealizovat, neexistuje politická dohoda, která by se nedala domluvit, neexistuje záležitost, která by se nedala zařídit. Na všudypřítomnost Camorry navazuje vůle politiků, úředníků, podnikatelů a různých expertů nechat se korumpovat, ať už kvůli slabosti, kvůli moci či kvůli absenci funkce státu a smyslu občanské společnosti.⁹⁷

Tato všudypřítomnost vytvořila rozsáhlou síť integrace a spolužití různých zájmů klanů a sociálních a institucionálních prostředí. Průzkum, provedený v letech 1997-2003 v italských regionech, dokázal, že existuje statistická spojitost mezi investicemi do veřejné správy a aktivitami organizovaného zločinu.⁹⁸ Vztah mezi korupcí veřejné správy a rozvojem zločineckých organizací je dokázán mnoha soudními procesy a rozpuštěním městských rad legislativní cestou z důvodu ovlivňování ze strany Camorry.⁹⁹ Když zločinecké organizace Camorry dokážou ovlivnit chod radnice, tedy místní instituce, která je občanům nejbližší, jejich kontrola nad regionem se tak stává skutečnou. Absence či nedodržování regulačních plánů, nefunkční městská policie, rozbité školy a silnice, nefunkční služby svozu odpadu, stavební svévole, která nešetří ani státní pozemky, nefunkční sociální a zdravotní systém, přijímání loajálních, ale neschopných pracovníků jsou jen ty nejkřiklavější příklady ze všech.

⁹⁵ Jedná se o organizaci typu ÚOOZ. Oddělení pro boj s mafií, případně Útvar pro boj s organizovaným zločinem

⁹⁶ Marco Lillo, Napoli porto franco, L'Espresso, 7 května 2007,

http://www.lancora2000.it/archivio/2009/ANC20091025_39.pdf, staženo dne 10.10.2011

⁹⁷ BARBAGALLO II., str. 209

⁹⁸ CARUSO, Raul, http://works.bepress.com/cgi/viewcontent.cgi?article=1019&context=raul_caruso, staženo dne 3.1.2011

⁹⁹ Sportello Scuola e Università della Commissione Parlamentare Antimafia,

http://www.camera.it/bicamerale/leg15/commbicantimafia/documentazionetematica/23/schedabas_e.asp#dati_statistici, staženo dne 15.8.2011

3.1. *Strategie ovládnutí politického vedení kraje*

Strategie ovládnutí radnic přináší Camoře dvě hlavní výhody, kdy na jedné straně klany posilují svoji kontrolu nad teritoriem a získávají politickou moc, takže nemusejí tak často přistupovat k násilí, na druhé straně zároveň využívají podpory úředníků a funkcionářů pro získání přístupu k veřejným zdrojům. Hlavním nástrojem je obchodování s hlasy pro spolupracující politiky, kteří využívají jejich služeb a v případě volebního vítězství službu oplatí protežováním při zadávání zakázek, financováním z veřejných fondů, přidělením zakázek na likvidaci odpadu, finančními a bankovními investicemi, obchodními aktivitami všeho možného druhu.

Možnost omezit násilí při ovládnutí teritoria tak mění vojenskou úlohu klanů. Na rozdíl od první fáze, ve které využívaly poškozování, vyhrožování, zavražďování a vraždy, používají v současnosti formu kontroly, založenou na klientelismu a ovládnutí veřejných zakázek. Kriminální ekonomika nekorumpuje pouze zdravou část legální ekonomiky tím, že mění mechanismy konkurence a rovnováhu trhu, ale vytváří oblasti společenské podpory, ve kterých vznikají nepřirozené vztahy, které definitivně opouští jakákoli pravidla a zaniká hranice mezi agresorem a obětí.¹⁰⁰ Camorrou je tak často těžce kompromitován každodenní provoz veřejné správy, která odráží a ovlivňuje ty nejzákladnější aspekty společenského života. Není vzácné, že obecní blaho je v kampánských městysech otázkou několika vyvolených, kteří nejdříve získají moc násilím, načež ovládnou faktickou moc politickou a veřejnou, aby protěžovali vlastní ekonomické zájmy na úkor zájmu obecního. Vznikají tak oblasti společenské podpory, souhlasu, ve kterých běžné, že se firmy obracejí na klan či spolčeného úředníka pro získání zakázky či půjčky, že se matka obrací na šéfa klanu ohledně zaměstnání pro syna, ohledně řešení jinak zdlouhavých administrativních úkonů, ohledně odpuštění či nařízení exekuce. V komunitách, které mají zkušenost s ovlivňováním politiky ze strany klanů, jsou solidarita a občanská spolupráce nevratně zkompromitovány. Mnozí pozorovatelé, kteří se pokusili popsat radnice ovládané Camorrou, zdůrazňují fakt, že v těchto oblastech se společnost, podnikání a veřejná moc stávají činiteli závislými na camorristické organizaci.

¹⁰⁰ Závěr vyšetřovací parlamentní komise, Commissione parlamentare di inchiesta sul fenomeno della criminalità organizzata mafiosa o similare, XV Legislatura, Relazione conclusiva, 2006 strana 74

Zprostředkovatelské služby kriminálních organizací, založené také na využívání násilí či na vyhrožování jeho použitím, se staly hlavním článkem komunikace mezi společnostmi, státem a trhem, ať už se jedná o služby, finanční zdroje, volební hlasy, prodej zboží. Přítomnost Camorry na území vytváří „situaci obecného bezpráví“, ve které mají místo jak nelegální aktivity, tak aktivity čistě spekulativního typu. Tyto aktivity fungují v souhře, která míří k získání veřejných peněz na úkor práva a demokracie.

Pro dosažení svého ekonomického programu organizovaný zločin stále vylepšuje způsoby ovlivňování aparátu veřejné správy, vměšování se do finančních okruhů a programů mířených na propojení s administrativně-politickou sférou, sférou podnikání a finančnictví.

Sektory veřejné správy, které jsou předmětem zájmu Camorry, jsou především správa životního prostředí a stavební regulace, systém veřejných zakázek, veřejné dotace (regionální, okresní, státní a evropské), zabavený a konfiskovaný majetek a zdravotní a sociální péče. V dalších částech jsou konkrétně popsány některé mediálně známé případy.

3.1.1. *Životní prostředí, správa komunálních služeb a nelegální likvidace odpadů*

Z dokumentů vyšetřovacích parlamentních komisí vyplývá, že se jedná o extrémně složitý proces, ve kterém jsou ale na druhou stranu velmi jasně rozděleny jednotlivé zodpovědnosti. Zástupci jednotlivých obcí i celé Kampánie nebyli schopni se postarat o rozumnou správu komunálních služeb. Víceméně se postarali pouze o to, aby byl odpad svezem a vyložen na skládce. I po vydání Dekretu Ronchi z 5. února 1997 region Kampánie ignoroval všechny podmínky tohoto nařízení. Podle této „odpadní reformy“ by měly obce vytvářet iniciativy, mířené na prevenci a na snížení produkce nebezpečných odpadů, například vývojem technologií, které umožňují šetřit přírodní zdroje, na informovanost občanů či na vývoj příslušných technologií pro zpracování nebezpečných látek v komunálním odpadu. Byly vytvořeny různé kategorie odpadu (pevný komunální, zvláštní, nebezpečný aj.), které měly být zpracovány různými způsoby. Vznikla povinnost omezit ukládání všech druhů odpadu najednou na skládku, především rozvojem třídění odpadu a recyklace. Vyšetřovací parlamentní komise zdůvodňuje mnohaletou nečinnost v Kampánii nesystematickým používáním zdrojů ze

strany radnic, křížením kompetencí centrálních a lokálních úřadů a obecným zmatkem panujícím mezi konsorcií a obcemi.

Tato neprůhlednost kompetencí měla za výsledek vytvoření mezery v rozhodování o centrálních otázkách rozvojového cyklu a vytvořila tak prostor pro klientelistické řízení veřejné správy a pro infiltraci organizovaného zločinu. Výsledkem jsou široké veřejnosti dobře známé aféry zapáchajícího a hnijícího odpadu v ulicích kampánských měst v letech 1994 – 2011. Za ekologickou katastrofu v Kampánii jsou kromě Camorry z velké části zodpovědní politici a neschopné veřejné instituce. Camorristické organizace prokázaly své obchodní schopnosti a vytušily možnost vysokých výtěžků na tomto trhu, kde existuje poptávka od podnikatelů bez skrupulí, kterým jde o snížení výdajů na ochranu životního prostředí, a pro které camorristické klany zajišťují likvidaci odpadu „na klíč“, díky svým možnostem obejítí systému kontroly. Dalším paradoxem zůstává, že jsou to často ty samé organizace, jež se podílejí na sanaci zamořeného území. Není náhodou, že ilegální obchod s odpady je dnes druhou nejvýnosnější ekonomickou aktivitou klanů, hned po obchodu s drogami.

V průběhu let 2000 – 2011 bylo provedeno několik šetření, která vyústila v zadržení osob, na základě porušení zákona o nakládání s odpadem po odhalení obchodů obřích rozměrů.¹⁰¹

Tyto výsledky, dosažené díky práci policie a soudů, byly dosaženy také díky použití způsobů získávání důkazů, jako jsou odposlechy, které jinak nejsou povoleny pro vyšetřování v oblasti životního prostředí, neboť se jedná o administrativní přečiny. Právě v Kampánii byl zjištěn největší počet míst využívaných pro nelegální sklad odpadu, převážně v oblasti Neapole a Caserty. Dle zprávy Vincenza Galgana, hlavního prokurátora Neapolského soudu, jsou celé části území již nenávratně poškozeny.

Hlavně v oblasti L'agro-aversano zajistila prokuratura Santa Maria Capua Vetere tisíce ilegálních skládek, obsahujících všechny možné druhy odpadu, odpadních jam a konstrukcí. Bylo odhaleno nelegální skladování toxického odpadu ze severní Itálie, ten byl ukládán do nelegálních skládek díky sofistikovaně falšovaným dokladům¹⁰².

¹⁰¹ CALTABIANO, Cristiano. *Micropolitiche dell'Antimafia*, in (a cura di), *Anticorpi della società civile. L'Italia che reagisce al declino del paese*, Roma, Carocci, str. 141-177

¹⁰² Commissione parlamentare di inchiesta sul fenomeno della criminalità organizzata mafiosa o similare, XV Legislatura, *Relazione conclusiva*, 2006, strana 74

Stav nouze po zemětřesení dlouho omlouval zadávání zakázek bez výběrového řízení, což byla pro ilegální organizace ideální podmínka pro zvyšování cen a omezení kontroly. Situace eskalovala v zaplavení Kampánie odpadky, a to i přes skutečnost, že toto území platí nejvyšší poplatky za svoz odpadu. Když přihlédneme k faktu, že v regionu bylo zaměstnáno 2300 osob Lsu (lavoratori socialmente utili – sociálně užiteční pracovníci). Tyto osoby se měly postarat o tříděný sběr, ale nikdy se někdo takový v kampánském regionu neobjevil. I přes to přišli tito lidé italský stát na cca 55 miliónů Euro za rok. Mnozí z nich byli zapsáni na seznam nezaměstnaných, sestavený díky dohodě napříč politickými silami¹⁰³. Společnost ASIA, která má za úkol svoz neapolského odpadu, fungovala desetiletí bez toho, aniž by kdy podepsala jedinou smlouvu o provádění této služby. Navíc výkon této služby rovnou deleguje na další menší společnosti.

Vládní organizace GIA (Gruppo Interforze Mafia – Meziřezortní útvar pro boj s organizovaným zločinem) byla v průběhu let nucena opakovaně rozpustit složení několika městských zastupitelstev (např. v Crispano, Casoria, Tufino, Pozzuoli, Melito), protože tyto svěřily komunální svoz společností napojeným na camorristické klany. Vládní komisař a zmocněnec (Commissario di governo) musel v Casorii odstavit vrchní představitele obce po hlášení prefektury o jejich napojení na Camorru. Např. společnost Pomigliano Ambiente byla v roce 2006 dána pod kuratelou, protože existovalo podezření, že využívá služeb jedné ze společností obviněných z napojení na Camorru, ale regionální soud (TAR – Tribunale Administrativo Regionale) posléze vyslyšel odvolání, kuratela byla zrušena a společnost se vrátila ke svým aktivitám, jako mnohé jiné, které nejdříve skončily v hledáčku prefektury a následně byly rehabilitovány soudem.¹⁰⁴

Závěr parlamentní komise, ustavené v roce 2007 pro vyšetřování ilegálního obchodu s komunálním odpadem je více než výmluvný: „Skutečnosti zjištěné během slyšení, zvláště těch prováděných státními zástupci státní prokuratury v Neapoli, a dokumentace, získaná v průběhu vyšetřování, vytváří obraz, ve kterém organizovaný

¹⁰³ viz. Oficiální Zpráva Dipartimento Investigativo Antimafia (Úřad pro vyšetřování mafie) z 1.čtvrtletí 2007, strana 140-141, http://www.interno.it/dip_ps/dia/semestrali/2007/1sem2007.pdf, konzultováno dne 10.11.2011

¹⁰⁴ Daniela De Crescenzo, La compagnia delle ecoballe, in Narcomafie, červenec/říjen 2007 http://www.narcomafie.it/articoli_2007/art2_7_2007.htm, staženo dne 1.11.2011

zločin, zvláště ve své obchodnické dimenzi, získává úlohu, která je značně znepokojující“¹⁰⁵

Obchod s odpadem vynesl klanům v letech 2000 – 2011 odhadem 23 miliard Euro za rok. Metoda zaplétání sítí zájmů mezi úředníky, politiky a podnikateli, dosáhla dokonalosti v případě Eco4 bratří Orsi:

„Vždycky nám šlo o udržení co nejlepších vztahů s politiky, byli jsme vždy ochotní nabírat více zaměstnanců, než bylo třeba. Už jsem vypověděl, že nám šlo o uspokojení politických sfér, představovaných Mariem Landolfim a Nicolou Cosentinem, první jmenovaný konal skrze Raffaella Chianesiho. Samozřejmě nabírání zaměstnanců mělo souvislost se získáváním volebních hlasů. Politici si také rozdělili dozorčí rady (consiglio d'amministrazione) – pamatuji si, že Landolfi¹⁰⁶ si vybral D'Alonsa jakožto člena dozorčí rady společnosti Eco4 a Cosentino našel dalšího ve starostovi obce San Nicola La Strada. Co se týče lustračního osvědčení,¹⁰⁷ kontaktoval jsem přímo poslance Nicolu Cosentina a přes Valentioho pak Maria Landolfiho. Asi za měsíc a půl jsem se dozvěděl, že osvědčení bylo vystaveno“¹⁰⁸

Z výše uvedeného příkladu je zřejmé, že systém funguje jako dobře seřízené hodinky. Camorristické klany vytvoří svoji síť prostřednictvím ovlivnitelných podnikatelů, politiků a úředníků. Podnikatele chrání před konkurencí a před ostatními klany výměnou za měsíční platby (výpalné). Politikům a úředníkům pomáhají udělováním pozic ve veřejné správě a zaměstnáváním lidí, kteří jsou užiteční pro získávání volebních hlasů. Ve vyprávění Sergia Orsiho v rozhovoru v televizním pořadu Anno Zero, se jasně ukazují způsoby a přirozenost konání podnikatelů, kteří se tak či onak musí podvolit nadvládě klanů: setkávání mezi podnikateli a členy klanů na veřejných i soukromých místech, rozdělování pozic a obchodů mezi politiky a camorristy. Bratr Michele prohlašoval při soudním přelíčení a před soudci, v době svého prvního zatčení, že obchodníci se dělí do dvou kategorií: „...ten, který se narodí s Camorrou a je víc camorrista než samotní camorristé, a ten, který jím není, ale je nucen s klanem spolupracovat a nést následky.“¹⁰⁹

¹⁰⁵ Commissione Parlamentare d'Inchiesta sul ciclo dei rifiuti e sulle attività illecite ad esso connesse, Relazione territoriale sulla Campania, 2007, strana 15, http://www.parlamento.it/documenti/repository/commissioni/bicamerali/ciclo_rifiuti/Documenti/23-N2.PDF, staženo dne 20.9.2011

¹⁰⁶ Mario Landolfi – člen Alleanza Nazionale a v Berlusconiho třetí vládě ministr pro telekomunikace.

¹⁰⁷ V tomto případě jde o potvrzení o tom, že jmenovaný do funkce není napojen na mafii.

¹⁰⁸ Cvědectví Michele Orsiho je ke shlédnutí zde: www.annozero.rai.it, naposledy dne 28.12.2011.

¹⁰⁹ Del PORTO, Dario. Orsi, ultime verità: "Antimafia, chiesi aiuto a Cosentino", La Repubblica, Napoli,

3.2. *Systém sociální a zdravotní péče camorristických organizací – konkurence státu*

Camorra je ve své struktuře demokratická. Rozděluje své nelegální výtěžky širokému počtu rodin, které tak žijí z peněz z obchodu s drogami, z vydírání, z prodeje falešného zboží a z jakéhokoli jiného prodeje, který může přinést kýžený zisk. Není to organizace jednotná a hierarchická, nesnaží se získat moc skrze politické strategie. Má jediný zájem neustále jakýmkoli způsobem vydělávat a uživit tak mnoho osob, které by se jinak ocitaly ve svízelných situacích a někdy ani neměly co jíst.

Zločinecké organizace v Kampánii, především ty v Neapoli, měly plnit vždy dvě hlavní sociální funkce:

- 1) Zajistit přežití lidí na okraji společnosti.
- 2) Zabránit těmto lidem v konfliktu s běžnou populací.

Systém Camorry tak může být definován jako „velký společenský tlumič“¹¹⁰ Zhruba před 30 lety, když Cutolo zakládal NCO, byl systém sdružující tisíce členů v tehdy nově zrozeném klanu založen právě na jistotě sociální ochrany. Výhody příslušnosti ke klanu se vztahovaly na stovky rodin členů a zajišťovaly sociální ochranu i v případě smrti nebo zatčení hlavy rodiny.

Od 70. let až do dneška zůstal tento asistenční systém víceméně nezměněn. Všechny klany, menší i větší, které dnes působí ve městech či na venkově v Kampánii, ovládají svá teritoria díky distribuci svých výtěžků, čímž si získávají společenský souhlas a zvláštní typ solidarity. V roce 2007, po ukončení operace Kappa¹¹¹, provedli Carabinieri na příkaz DDA mnohá zatčení v klanu Belforte v okrese Caserty. Členové klanu měli na starost různá náměstí, kde prodávali drogy. Jednalo se o centrálně řízenou síť, kterou na místě spravovali výše postavení šéfové náměstí. Z vyšetřování vyplynulo, že vedení klanu přikázalo členům, kromě samozřejmé podmínky zásobování se pouze od klanu, že si musí navzájem vypomáhat v případech, kdy některému z šéfů zóny dojdou zásoby drog, a hlavně že musí odevzdávat každý měsíc 20.000 Euro do společné pokladny pro vyplácení měsíčních platů členům a rodinám vězněných.

4 giugno 2008, <http://napoli.repubblica.it/dettaglio/Orsi-ultime-verita:-Antimafia-chiesi-aiuto-a-Cosentino/1471026>, staženo dne 5.11.2011

¹¹⁰ De ROSA, str. 100

¹¹¹ viz. Oficiální Zpráva Dipartimento Investigativo Antimafia (Úřad pro vyšetřování mafie) z 2.čtvrtletí 2007, strana 204-205

V chudých zónách historického centra Neapole a na venkově, kam nikdy nedorazil italský stát s moderní sociální péčí (v italské literatuře používaný název *welfare moderno*), funguje systém klanu, který je díky svým ekonomickým zdrojům a díky solidaritě schopen zajistit základní potřeby pro přežití.

Pro pochopení pocitu sounáležitosti klanů s policií je třeba si uvědomit, že nejrozšířenější nelegální aktivity, jako je pašování, podvody, černé sázky a loterie nebo prodej lehkých drog, jsou široce tolerovány represivními složkami! Tato tolerance je zapříčiněna tím, že většina členů represivního aparátu pochází ze stejného prostředí, policie nemá dostatek personálu a v oblasti je silně zakořeněn pocit solidarity, který nejlépe vystihuje věta z neapolského dialektu: „*Pur'isso adda campà*“¹¹² Volně přeložit lze jako: „I tenhle by měl z něčeho žít“

3.2.1. *Zajištění příjmů členům Camorry*

Tím, že stát toleroval invazi cigaret na černý trh, paradoxně toleroval do nedávné doby přítomnost šedé ekonomiky. Možnost výdělků, stálého platu, možnost zajistit základní práva pro svou rodinu v případě vlastní smrti či zatčení, představují v Neapoli a okolí významné podněty pro tisíce lidí, aby vykonávali práce nelegálního typu. „Základní dělníci“ Camorry dnes vydělávají 700-1000 Euro za měsíc jako hlídači na náměstích a běžní dealeři. 2500 Euro se platí za vraždu těm, kteří doufají, že se jednou stanou právoplatnými členy klanu. Vojenský velitel pak vydělá až 20.000 Euro za měsíc. Legálních alternativ pro mládež ze Scampie, z Casal di Principe a mnohých jiných míst v Kampánii je málo, zvláště když dotyčný není syn, příbuzný či známý někoho, kdo něco znamená..

Naprostá absence nejen práce, ale jakékoli pracovní perspektivy je na území Kampánie citelná. Místní noviny a politici se snaží přesvědčit mládež, aby nevstupovala do klanu, ale do armády. Většina vojáků italské armády pochází ze tří regionů: Sicílie, Kampánie a Kalábrie. Na jihu Itálie se bojuje buď v zákopech mafie anebo v zákopech zahraničních misí. Jde o to, který si vybrat.

Z výše uvedeného vyplývá, že Camorra velice prosperuje. Velký problém ze sociálního hlediska je ten, že tato prosperita kampánských klanů v podnikatelské oblasti nevytváří na oplátku žádné pozitivní hodnoty. Výdělky nejdou zpátky do stavění škol,

knihoven či renovací parků. Zpětné investice Camorra vkládá pouze zpět do svých „vojáků“, kterým zajišťuje obecní byty a použitá auta. Bohatství se hromadí v pokladně klanu, který pak investuje jinde, v bohatších oblastech, kde může dělat dobré obchody. Například v severní Itálii, ve Skotsku i jinde. Šéfové klanů vědí, že jediný způsob, jak udržet nevyčerpatelnou zásobu pracovní síly není šířit obecní blaho namísto státu, ale naopak udržovat populaci na minimální hranici přežití, lákat mládež na prvoplánové symboly a očerňovat symboly státu, který má ztížené pole působnosti.

Tím pádem jsou to v chudých oblastech Kampánie představitelé Camorry, kteří jsou vnímáni jako jediní dobrodinci, ochotní se špatnou situací něco udělat. Lidé vnímají a mají pocit, že díky camorristickým klanům se točí peníze, zboží, práce, půjčky, domy a vše, co je třeba pro důstojný život. Pro obyvatele Neapole a okolí je to zločinecká organizace, která odměňuje za zásluhy a za snahu, nikoli stát anebo firmy, protože organizace si nevybírá pouze ty privilegované. Zkušenost, kriminální životopis, osobní schopnosti jsou vždy odměněny začleněním, posunem v kariéře, prémie. Na čem opravdu záleží, je víra ve vlastní schopnosti a věrnost skupině. Zrady, rozkoly a spolupráce s justicí jsou nejhorší zločiny, jaké může člen spáchat, a existuje za ně jediný trest - trest smrti. Strach, nerozhodnost a výčitky vedou k zatčení a věznění.

Práce se na základě dlouhodobých statistik¹¹³ v oblastech jižní Itálie stala opravdu vzácným artiklem. A není ani výjimkou, že ten kdo pracuje, nemá žádnou pracovní smlouvu a pracuje na „čestné slovo“ třeba deset až patnáct let, což je značně frustrující. Podíváme-li se realisticky na Camorrou organizovanou veřejnou službu, nelze hovořit o opravdové sociální péči ve smyslu té státní. Jedná se spíše o různé výhody, které jsou v daném období zajištěné pro rodiny a známé členů klanu, který je v dané době zrovna na vrcholu. Pro získání těchto výhod je mnohdy potřeba riskovat i vlastní život. Většina práce se pak týká obchodu s drogami. Právě v tomto odvětví svých aktivit spotřebuje Camorra nejvíce lidských zdrojů.

Celé městské čtvrti jsou tak ovládnuty skrytou silou a jsou přeměněny v jeden velký trh s drogami, na kterém možný zájemce uspokojí své nejbýstřednější choutky za bezkonkurenční ceny. Pro zorganizování takového „drogového trhu pod širým nebem“ nestačí ale pouze síla. Je potřeba dobře promyšlená urbanistická organizace, sociální strategie sdílená celou čtvrtí, ve které má každý obyvatel přesně danou úlohu. Chlapec

¹¹² Volně přeložit lze jako: „I tenhle by měl z něčeho žít.“

¹¹³ www.istat.it, La situazione del Paese nel 2010, ISBN 978-88-458-1681-9, str. 28-33

na skútru, který oznamuje každý nevyžádaný anebo podezřelý vstup do teritoria, matky od rodin, které hromadně vyběhnou na ulici, aby zabránily zatčení svých manželů. Hlídky, které v případě potřeby mizí v činžovních domech s cenným zbožím. Mladí vojáci, připravení střílet v případě léčky ze strany jiných klanů. Celá čtvrť se stává funkční sítí účelově uzpůsobenou systému vydělávání peněz a vládě klanu.

Přehled Camorry je tak pečlivý, že se kontroluje, kdo kde bydlí a kdo a kdy může do svého bytu a ven. A když se po střetu mezi soupeřícími klany změní poměr moci, změní se úplně vše, včetně ubytování jednotlivých obyvatel. To je příběh stovek občanů, kteří byli vyhnáni ze svých obecních bytů klany. To je příběh například Carmely Attrice, která byla zavražděna před vlastními dveřmi poté, co odmítla přepustit byt vítěznému klanu. To je příběh stovek rodin, které jsou nuceny vzdát se svých sociálních práv.

Od roku 2000 je v Itálii velice často a do hloubky probírána problematika přidělování veřejných bytů osobám, které na ně nemají nárok. V návaznosti na tyto posuny dochází i k vystěhovávání původních nájemníků, kteří se ze strachu před možnou odvetou ani neozvou, natož aby podávali žaloby. Že se jedná o stav opravdu zneklidňující, potvrdil v roce 2007 i náměstek Parlamentní komise pro boj s organizovaným zločinem, Tommaso Pellegrino, který navázal na televizní reportáž Paola Chiarelliho (kanál Tg24 televizní společnosti Sky) a citoval z dokumentu Účetního dvora z roku 2003, který popisuje situaci obecních bytů v Neapoli a okolí¹¹⁴.

3.2.2. *Praktiky Camorry ve zdravotnictví a ve věznicích*

V Neapoli dochází k narušování samotného fungování služeb pro občany, což je nutí obracet se na soukromá zařízení, která jsou často také ovlivňována či přímo řízena klany. Dochází ke klientelismu na úkor rovnosti práv občanů, k nesmyslným a neefektivním politickým směrnicím, k zadlužování veřejných struktur. Klany se pouze neobohacují na veřejných zdrojích, ale zajišťují tímto způsobem i místa pro své členy a jejich rodinné příslušníky, dokud neobsadí všechny úrovně provozu středisek, čímž vykonávají všemi uznávanou funkci úřadu práce. Jedním z rozšířených jevů ve

¹¹⁴ Commissione parlamentare d'inchiesta sul fenomeno della mafia e delle altre associazioni criminali similari, XIII Legislatura, Relazione di Minoranza sulla criminalità organizzata in Campania, relatore senatore Emiddio Novi, strana 7

zdravotních střediscích kontrolovaných klany je vyhrazování té nejlepší základní i speciální péče pro členy a jejich rodiny. Potřebuješ nutně vyšetření, na které se jinak dlouho čeká? Obrát se na šéfa klanu, ten to zařídí. Takto se šéfové klanů stávají dobrodinci i na poli zdravotní péče. Tento fakt je dokázaný nejen praktikami velkých zdravotních center, ale také nedávným vyšetřováním, ve kterém byli zapleteni členové klanu, lékaři, členové vězeňské stráže a vedoucí vězení Santa Maria Capua Vetere, kteří měli společný cíl – zamezit uvěznění zatčených členů.

System, který se prokuratuře podařilo rozebrat, fungoval takto: vedoucí vězení Santa Maria Capua Vetere přimhuřovali oči nad vztahy, které měli členové vězeňské stráže s představiteli klanu Belforte, kterým přicházely do vězení drogy, mobilní telefony a další zakázané zboží. Někteří věznění členové brali na pokyn lékařů masivní dávky drog anebo simulovali příznaky depresí a od spřízněných doktorů získávali potvrzení o neschopnosti pobytu ve vězeňském zařízení z důvodu různých fyzických anebo psychiatrických patologických poruch (samozřejmě neexistujících). Tento zločinecký systém byl odhalen speciální jednotkou a vězeňskou policií ze Santa Maria, které na pokyn DDA z Neapole zatkly 23 osob, mezi nimi i bývalou ředitelku zmiňovaného vězení¹¹⁵.

Dalším příkladem provázanosti Camorry s veřejnou správou je zatčení dvou lékařů a jedné sociální pracovnice z nemocnice Gemelli v Římě, kteří byli obviněni z napomáhání několika zločincům pomocí falšování lékařských zpráv, mezi nimiž figuruje Giorgio Lago, člen stejnojmenného neapolského klanu. Podle římských vyšetřovatelů byla mozkiem skupiny sociální pracovnice/sekretářka, která se starala o obchody s falešnými potvrzeními mezi vězni a lékaři, dokonce měla tarif 300 Euro za lékařské potvrzení, 5000 Euro za zahájení lékařského procesu.

Spolupráce mezi státními zaměstnanci a představiteli klanů se neomezuje pouze na zdravotnický sektor (veřejný i soukromý), ale týká se i systému sociální péče, ve kterém existuje silná infiltrace klanů do sféry soukromých asociací poskytující sociální péči, které byly po reformě 328/2000 vytvořené pro rozšíření zodpovědnosti v sektoru sociálních služeb. Příkladem je preventivní soudní konfiskace peněz (v roce 2006), vyčleněných státem na financování družstev bývalých vězňů, které byly vytvořeny při jednotlivých obcích neapolského okresu. Podle vyšetřování státní prokuratury neapolského soudního dvora klany rozhodovaly o přidělování fondů pro jednotlivá

družstva a vybíraly měsíční poplatky z platů jejich členů-pracovníků, čímž se obohacovaly z veřejných fondů. V některých případech byli součástí družstva členové ve vazbě či v domácím vězení (kteří tedy nemohli pracovat), kteří však dostávali měsíční plat. To je případ Nunzia Saltalamacchia, spolupracujícího s justicí, který před soudem vypověděl: „měl bych pracovat jako dělník na zahradách, ale ani se tam neukážu, protože to někdo jiný podepíše za mě.“ Saltalamacchia je vyloučen z družstva až poté, co se zpráva o jeho spolupráci s justicí objeví v novinách. Bývalý vězeň do té doby obdržel celkovou sumu 5400 Euro. Vyšetřované klany (Aliance ze Secondigliana, Giulianové z Forcellly, Missové ze Sanity, Russové ze Španělské čtvrti) vybraly od státu za výdaje na vedení družstva pro své vlastní členy částku kolem 25 miliónů Euro za období 1996-2006¹¹⁶. I v tomto případě, stejně jako v těch předešlých, stát investuje do zdravotnictví a klany jsou schopné přivlastnit si fondy a využít je pro své členy a jejich blízké, čímž si získávají přízeň společnosti.

3.3. *Porovnání sociální péče – Stát vs. Camorra*

Poslední aspekt, který je třeba podrobněji analyzovat, se týká majetků zkonfiskovaných zločineckým organizacím, a jejich nového využití. Tato koncepce byla vytvořena 13. září 1982 zákonem č. 682, zvaným Rognoni-La Torre. 14 let po nouzovém schválení tohoto předpisu definoval následující zákon č. 106 z roku 1996 způsoby využití zabraných majetků organizací pro sociální účely¹¹⁷. Toto zpoždění poukázalo na chybějící potenciál využití majetku odcizeného a následně navráceného společnosti. Zabavení majetku zločineckým organizacím většinou sice zapříčinilo nejenom konec jejich aktivit, ale také ztrátu četných pracovních míst, která se díky těmto aktivitám vytvořila. Ačkoli dnes již existuje funkční systém využití těchto majetků, existuje také nebezpečí, že se jich organizace znovu zmocní pomocí falešných filantropických aktivit, a pokud se jim to nepovede, je možné, že se pokusí úplně zamezit jejich používání (zničením majetku anebo zastrašováním toho, kdo jej využívá).

Při porovnávání asistenčního systému Camorry s prvky státní sociální péče je třeba opět upřesnit některé skutečnosti. Na rozdíl od státu, nemá Camorra skutečný a organizovaný systém sociální péče. Jak bylo uvedeno v předchozím textu, existuje

¹¹⁵ <http://www.metropolisweb.it/legginews.asp?idarticolo=7122>

¹¹⁶ Dipartimento Investigativo Antimafia, Rapporto 2.čtvrtletí 2006 str. 57

mnoho různých nástrojů sociální péče, které jsou součástí výdajů kampaňských klanů po mnoho let. Systém výhod během této doby zobecněl. Týká se členů klanu, jejich rodinných příslušníků a často také spolupracovníků, kteří se stabilně podílejí na aktivitách společenství. Jedná se převážně o výpomoc finančního rázu, která se během doby stává standardem a je tak vnímána nejen těmi, kdo ji přijímají, ale celou společností, čehož klany využívají pro získávání podpory široké veřejnosti pro své nelegální i pololegální aktivity.

Finance pro asistenční systém pocházejí z kriminálních aktivit a odhadem se může jednat o 175 miliard Euro za rok, 11,3% HDP Itálie. Bez oficiálních dat však není možné odhadnout částku, která je vyčleněna pro podporu členů a jejich rodin. Neoficiální podpora rodin členů klanu se často překrývá se státní podporou. Ta je často přidělována lidem, kteří na ní nemají nárok, hlavně u těch veřejných institucí, kde má Camorra silný vliv. Příslušnost ke kriminálnímu klanu se může stát přidanou hodnotou díky přístupu k veřejným zdrojům a službám. Není to pouze případ veřejných zakázek, ale také přidělování sociálních dávek, obecních bytů, zdravotních zákroků a podobně, což je vedle finanční podpory ze strany organizovaného klanu další rovina sociální pomoci.

Pro lepší názornost je možno uvést několik příkladů odhalení. Carabinieri z jednotky NAS (Nucleo Antisofisticazioni e Sanità) rozbili díky vyšetřování započatému v roce 2004 organizaci složenou z lékařů, lékárníků a státních úředníků, která vyráběla falešná lékařská potvrzení pro získání invalidity. Operace Jericho Finanční policie (Guardia di Finanza) pro změnu odhalila v roce 2007 podvod ve výši 3,8 miliónů Euro, který se týkal přidělování invalidních důchodů falešným nevidomým. I když bylo vyšetřování rozšířeno na celou Itálii, většina případů připadla na Kampánii (23,6 %), dále na Lazio (14,5 %), Sicílii (14,0 %) a Kalábrii (12,7%). Tedy v okolí Neapole se jednalo o dvakrát více případů než v regionu, který byl na druhém místě.

Hlavní rozdíl mezi státním a kriminálním systémem péče se týká samotného obecného principu poskytování sociální péče. Výsledkem sociální péče má být důstojnost, svoboda, rovnoprávnost, demokracie. Nástroje pro jejich dosažení jsou podpora vzdělání, péče o méně fyzicky i psychicky zdatné spoluobčany, péče ve zdravotnictví, podpora při vytváření pracovních míst a případné rekvalifikaci a obecně solidarita se slabšími. Z tohoto úhlu pohledu už samotná přítomnost zločineckých

¹¹⁷ FANTÓ, str. 148.

organizací teoreticky představuje negativní dopad, ať už se to týká základních principů právního státu (nezákonnost, beztrestnost, zneužívání moci, nerovnoprávnost) či samotných efektů na společnost (absence školní docházky, práce na černo, znečištění, klientelismus, násilí). Jasný je fakt, že Camoře nejde o obecní blaha, ale o eventuální podporu ze strany konkrétních osob, a to vždy na úkor ostatních a právě na úkor obecního blaha.

Definice “kriminální sociální péče” je tak oxymorónem vzhledem k tomu, že ačkoli je možné díky nelegálním aktivitám uspokojit potřeby strádajících, tak vlastní nelegální aktivity způsobují mnohem větší negativní dopady.

Současný systém sociální péče italského vychází z reformy sociálních služeb spuštěné v roce 2000, která je stále ve fázi neúplné realizace. Zákon č. 328 z roku 2000 zahájil ustavující fázi v sektoru sociální služeb (alespoň z legislativního hlediska), která zahrnuje

- definice úrovně asistence (půjčky a intervence pro všechny občany na celém území státu),
- vytvoření decentralizovaných intervenčních sítí na území státu (pomocí plánů sladěných na obecní a meziobecní úrovni),
- akreditace neziskového sektoru pro plánování a správu hlavních aktivit (péče o znevýhodněné).

Výzva obsažená v zákoně č. 328/2000 Sb.¹¹⁸ spočívá v tom, že se snaží dosáhnout dvou důležitých cílů: na jedné straně posílit decentralizaci sociální politiky tím, že ponechá obcím široké pravomoci při realizaci služeb sociální péče s ohledem na místní specifika, na druhé straně pak garantovat jednotnou úroveň poskytovaných služeb na celém území státu tak, aby nebyly viditelné rozdíly mezi regiony. Vyvážit tyto dva cíle není jednoduché. Vyvážení mezi univerzalistickým pojetím sociální péče (byť omezeným pouze na některé základní standardy) a lokální politikou, která usiluje o diverzifikaci sociálních zásahů dle specifika každého regionu, není snadné.

Na tomto místě je třeba zdůraznit pomalost transformačních procesů, které ani po jedenácti letech nejsou schopny překonat rozdílnost regionálních stylů sociální péče. Asistenční úrovně sociálních služeb (LIVEAS – Livelli Assistenziali dei Prestazioni

¹¹⁸ <http://www.parlamento.it/parlam/leggi/003281.htm>

Sociali)¹¹⁹ by měly totiž dle zákona definovat minimální úroveň sociálních služeb poskytovaných občanům na celém území Itálie, což se dodnes zcela úplně nepovedlo. Geografické rozdíly sociální péče dodnes poukazují na historickou rozmanitost Severu, Středu a Jihu, a to i v rozdílu HDP.

Teritoriální rozdělení Itálie dle poskytované sociální péče je možné shrnout do tří skupin:

- efektivní sociální péči,
- krizovou sociální péči a
- sociální péči pro potřebné rodiny.

První skupina je tvořena téměř všemi severními regiony, které vykazují schopnost řízení sociální politiky. Valle D'Aosta, Trentino-Alto Adige, Piemont, Lombardie, Veneto, Friuli Venezia-Giulia a Emilia Romagna vykazují nejlepší rozmístění zdrojů v oblasti sociální a asistenční péče vzhledem ke státnímu průměru a dosahují tak vysokého standardu.

V druhé skupině se nachází 5 italských regionů, Ligurie, Toskánsko, Umbrie, Lazio, Sardinie. Pro tyto zóny je charakteristická krizová sociální péče, které se nedaří bojovat s problémem stárnutí populace. Důchodců zde přibývá více než v ostatních částech Itálie (procentuální zastoupení občanů nad 70 let je zde 14,8 %) a chybí investice do systému podpory pro občany ve vysokém věku, kteří již nejsou soběstační. Výdaje se tedy přenášejí na rodinu, které se tak obracejí, ačkoli mají nižší platy než v ostatních regionech, na soukromý sektor, pro zajištění potřebné asistence.

Poslední skupina se týká letitého problému jižní Itálie. V této skupině najdeme všechny regiony Jihu kromě Sardinie: Kampánii, Abruzzo, Molise, Apúlii, Bazilikátě, Kalábrii a Sicílii. Zde je jasný rozdíl, který dlouhodobě znevýhodňuje jižní Itálii: minimální výdaje v sociálním sektoru, na regionální i obecní úrovni, nedostačující dotace míst ve školách, chabá podpora seniorů, nevýrazný neziskový sektor. Systém sociální péče v jižní Itálii je tak charakteristický především svou křehkostí a neschopností patřičně zajistit potřebné občany. Sociálně-asistenční zodpovědnost je tedy z větší části přenesena na rodiny, které jsou nuceny se starat o své členy, se všemi

¹¹⁹ Definovány např. zde: CALTABIANO, Cristiano. IREF Istituto di ricerche educative e formative, Il prisma del welfare: analisi dei regimi socio-assistenziali nelle regioni italiane, Roma, 2004, str. 5

sociálními následky, které z toho vyplývají, hlavně těmi, které se týkají úlohy žen v italské společnosti.

3.3.1. *Role žen v sociálním systému na území Kampánie*

Síla klanů spočívá právě především ve strategii začlenění žen do organizačního procesu. Sociální péče zaměřená na rodiny v jižní Itálii sice produkuje pozitivní hodnoty, zároveň však pevně určuje úlohu ženy, která se podřizuje potřebám rodiny a je tak vyloučena z trhu práce. To vede k tomu, že zločinecké organizace, jejichž vrcholní představitelé jsou muži, využívají schopností druhého pohlaví jako příležitosti pro zajištění přežití společenství. Zatčení či zabití mnohých šéfů a ředitelů, schopnost pochopit potřeby rodin členů, ale také inovativní obchodní schopnosti a schopnost vytvářet vztahy, to vše udělalo z matek od rodin cynické a nelítostné mafiánské šéfy.

Ženy, které zvolily zločineckou kariéru, jsou schopny nejen pomoci svým synům, hledaným policií, či bránit čtvrtě před útoky bezpečnostních složek, ale také řídit nelegální obchody, vytvářet složité sítě známostí, prát špinavé peníze, dávat příkazy a vybírat výpalné. Nejznámější z těchto žen je Anna Mazza, vdova po Gennarovi Mazzovi, camorristovi z Afragoly, první žena odsouzená za zločinné spolčení. Anna Mazza na začátku využila slávy manžela, zabitého v 70. letech, a dostala se do vedení klanu. Vdova z Camorry, jak byla nazývána, byla mozkem klanu Moccia přes dvacet let. V roce 2008 byla zatčena Giuseppina Nappa, žena arci mafiánského bosse Francesca Schiavoneho (již dříve zmiňovaný „Sandokan“) za přechovávání kradeného zboží. Vyšetřovatelé zjistili, že Giuseppina Nappa léta pobírala měsíční plat za vězněného manžela. Usvědčená a na čtyři roky odsouzená byla za prokázané řízení oblasti klanu Schiavone, kde měla rodina na starost především ilegální obchod s masem a obchod s betonem. Na základě operace Speciální policejní jednotky (Unitá mobile) z Caserty bylo zjištěno, že suma, určená na výplaty členům a výhody pro jejich rodiny, dosahovala 5 milionů Euro za rok.

3.4. *Rozdíl mezi státní podporou a klanovou podporou*

Pokud hovoříme o sociální péči klanu, je nutné zdůraznit, že tato podpora je pro chudého člověka bez vzdělání, který jakýmkoliv způsobem spolupracuje s Camorrou,

přístupnější a efektivnější než sociální podpora státní. Cesta k získání státních příspěvků a podpory je plná překážek a omezení, což je logické. Stát, jakkoliv nefungující, musí mít přehled a podklady o tom, komu a proč státní podporu poskytuje. Menší organizované skupiny mají o počtu svých „zaměstnanců“ a potřebných naopak mnohem lepší přehled a jejich podpora se tak těmto zaměstnancům může jevit jako mnohem jednodušší, efektivnější a spravedlivější.

Dalším velkým rozdílem mezi „sociální péčí“ Camorry a státu je to, že camorristické organizace investují pouze a jedině do svých členů. Tedy do fyzických osob. Kriminální organizace na rozdíl od státu neinvestují do obecních struktur, neposkytují služby všem občanům (i přes to, že v některých obcích kontrolují veřejnou správu), ale rozdělují především finanční částky. O to samé se dnes pokouší stát pomocí voucherů. Rozdíl je ten, že camorristické klany disponují většími finančními zdroji, vzhledem k menšímu počtu svých „zákazníků“ a distribuují vouchery už mnohem déle než stát.

V textu celé práce nezazněl jeden velice důležitý fakt. Běžní pěšáci, kteří se podílí na organizovaném zločinu Camorry jsou osoby s nedokončeným základním, základním, maximálně středoškolským vzděláním.¹²⁰ Samotných organizátorů a osob ve vedoucích obchodních pozicích se toto omezení logicky netýká. Naopak, Camorra využívá od 90. let řadu specializovaných odborníků (bankovníctví, státní správa, soudnictví, advokacie). To jsou již osoby vzdělané a nechybí jim minimálně evropský rozhled a jazyková výbava. Osob na vyšších pozicích se nicméně sociální péče netýká. Běžného pěšáka, pro kterého je životním řešením spolupráce na organizovaném zločinu a jeho celkový životní rozhled spočívá v tom, že je důležité se dnes a zítra najíst a dál se uvidí, toho nezajímá, co pro něj stát a obec dělají v nejbližším okolí. Opravená dětská hřiště, investice do škol, nová kanalizace nebo nové obecní byty – nic z toho nevnímají členové na nižších pozicích klanů jako relevantní, protože na tyto benefity při předstoupení před státní instituce nebudou moci nikdy dosáhnout. Příslušnost ke klanu je naopak to, co jim benefity zaručí rychle a bez odkladu. Za další protislužbu.

Existuje spousta dalších výhod, kterých mohou členové klanu a jejich rodiny využívat: právní, zdravotní a bytová asistence, jistota pracovního místa (i jako formy krytí nelegálních aktivit), ekonomická výpomoc formou zajištění bankovních půjček. V únoru roku 2007 byla během operace carabinieri z oblastního velitelství v Casertě a

řízené DDA z Neapoli nalezena účetní kniha klanu La Torre z Mondragone, která pomohla vyšetřovatelům rekonstruovat účetnictví klanu a určit částky vyčleněné pro členy a jejich rodiny, příslušné legální výdaje a výdaje za sociální výpomoc, poskytovanou blízkým osobám členům, pokud jsou tito ve vězení či po smrti.

Klan zakládá svoji moc na principu silné solidarity, stará se o člena od kolébky až do rakve. Být členem klanu znamená porodit děti v nejlepších nemocnicích, slavit v nejlepších restauracích, mít dobrý plat, který přetrvá i v době věznění, až k tomu dostat dobré místo na hřbitově v místě původu v případě smrti. Samozřejmě ne pro všechny přísluhovače klanů je asistenční systém tak rozsáhlý. Malé klany jakožto jednoduché instituce nenabízí takovou širokou paletu výhod, většinou se omezují na finanční částky anebo na nákupy zdarma v obchodech pod kontrolou klanu, takže musí pomocníci klanu zároveň využívat i státní péče. Na šíři poskytované péče závisí přežití zločinecké organizace. Když klan nemá zdroje pro krytí potřeb svých členů, ti si pak musí pomáhat jinými aktivitami, jako jsou krádeže, přepadení a únosy, což vystavuje riziku ostatní členy a samotné přežití klanu.

Soudržnost klanu je úměrně závislá na síti ochrany, kterou je klan schopen vytvořit pro své členy. Čím méně je rozsáhlá, tím více budou nuceni páchat jiné drobné trestné činy, které přitáhnou pozornost bezpečnostních agentur a vyvolají společenské opovržení, čímž se zvyšuje riziko rozpuštění klanu. Čím větší je profesionalita klanu, tím větší je asistenční síť a tím menší pravděpodobnost páchání drobné kriminality, používání vojenské síly a menší rizika zásahu ze strany bezpečnostních složek a ostatních klanů.

Region Kampánie začal před pár lety pracovat na systému integrovaných sociálních služeb základní potřeby. Správní orgány regionu také již pět let experimentují s novými nástroji sociální péče, vázanými na minimální příjem, které byly zařazeny do systému regionálních LIVEAS – navíc k měsíčnímu příspěvku 350 Euro na rodinu. Experiment s minimálním příjmem zavádí financování pro nové podnikatelské aktivity (tzv. podpora pro OSVČ), pro podporu v zaměstnání, pro vzdělání, školení, sociální a zdravotnické služby, dopravu, kulturní aktivity.

Minimálním příjmem, podporou samostatné výdělečné činnosti, a ostatními nástroji se region Kampánie snaží bojovat s chudobou, šedou ekonomikou, sociálním

¹²⁰ PALIOTTI, str. 119

vyloučením, a zamýšlí vytvořit vhodné podmínky pro zařazení do společnosti a do pracovního procesu.

Ačkoli je odezva na úpravy prosazené zákonem č. 328/2000 zatím ještě díky absenci konkrétního průzkumu neznámá, obecné hodnocení odhaluje, že nabídka asistence je v Kampánii, stejně jako v ostatních regionech s neefektivní sociální péčí, nedostatečná a nestačí krýt základní potřeby té části populace, která je na hranici chudoby a sociálního vyloučení.

Nedostatečné zdroje na jedné straně a nedostatek struktur na straně druhé dokazují, že samotný proces integrace zásahů a systému sociální péče nemůže překonat historické rozdíly, které již dlouho odlišují různé regiony Itálie v oblasti sociálních služeb. I samotný systém minimálního příjmu, jeden z nástrojů LIVEAS, je regionem sice uznáván jako základní právo¹²¹, ale je stále klasifikován jako „experimentální“ služba. To znamená, že má omezenou přístupnost, protože se nevztahuje na všechny potřebné subjekty (konkrétně na rodiny s menším měsíčním příjmem než 5000 Euro. Nejedná se tedy o právo, jak by bylo potřeba, ale čistě o experiment, který pokrývá pouze část potíží současné Kampánie. Z nabídky státních sociálních služeb LIVEAS¹²² (tabulka 1 v příloze) a jejího porovnání se službami zajišťovanými Camorrou vyplývá shodná asistence obou poskytovatelů péče, možnost čerpání obou forem, kdy protislužbu očekává a v případě nutnosti i tvrdě vyžaduje pouze Camorra.

Konkrétní údaje nabízí obraz nabídky státní sociální péče a té kriminální v Kampánii. Účelem tohoto porovnání je shrnutí možností, které jsou nabízeny jednotlivým občanům a rodinám, které žijí na hranici chudoby. V tomto ohledu je potřeba ještě jednou připomenout rozdíly mezi jednotlivými italskými regiony, kde indikátory relativní chudoby ukazují na markantní rozdíly mezi severem (4,7%), středem (7,3%) a jihem (25%)

Z tohoto srovnání je zřejmé, že čtvrtina obyvatel Kampánie (24,6 % žijících v relativní chudobě) se tak stává potenciální příjmovou skupinou pro sociální služby, nabízené veřejnou správou anebo kriminálními organizacemi.

Hlavní vlastnosti systému péče klanů mají tyto základní vlastnosti:

¹²¹ viz. Legge regionale 2/2004

¹²² <http://www.anciveneto.org/documenti/documenti/LiveasdocMI.pdf>, staženo dne 29.12.2011

- péče kriminálních organizací je založena spíše na finanční výpomoci, která má za účel posilování moci organizace skrze její členy, kteří se tak podílejí na udržování zločineckého statutu quo.
- organizovaný zločin vyžaduje od svých členů solidaritu (a mlčenlivost, omertu) pomocí systému vnější ochrany a uvnitř klanu, která se týká i rodin členů.
- organizovaný zločin nevytváří vlastní služby, ale využívá často těch veřejných, které ovládá zevnitř a může tak protěžovat své členy.

Základní rozdíl při vytváření systému sociální péče ze strany státu a Camorry vychází z míry interakce služeb s okolním prostředím. V chudinských periferiích Kampánie, kde se nachází největší skupina potřebných, jsou veřejné struktury státní péče těžko dosažitelné. V místech, kde orgány veřejné správy fungují, mají často neosobní podobu a často vytváří pocit odcizení. Prostory, vytvořené jako byrokratická místa s recepcí, čekárnou, kanceláři a jednotlivými stoly, často vytváří vztahy závislosti těch, kdo potřebují pomoc, na těch, kdo mají moc určit, kdo a jakou pomoc dostane. Naopak služby Camorry, které nejsou definovány k těmto konkrétním účelům, podporují otevřenější a vzájemnější vztahy mezi poskytovatelem pomoci a jejím příjemcem. Poptávka po službách (ekonomických, zdravotních, asistenčních) často nalézá odezvu u členů klanu. Členové organizací, vědomi si své společenské pozice, jsou vždy připraveni vyslyšet ty nejzoufalejší prosby v jakoukoli hodinu, na veřejných či soukromých místech, která nepředstavují nebezpečí, neboť jsou součástí každodenního prostředí té či oné čtvrti. Nejedná se o kanceláře ve starých budovách s mřížemi na oknech, ale o útulné a pěkně zařízené příbytky, kde se každý cítí příjemně, na místě, které evokuje bezpečí a rodinnou atmosféru, které pomáhá členovi klanu v jednání a které zároveň funguje jako symbol jeho úspěšného životního stylu a napomáhá tak jeho společenské legitimizaci. Důraz na vytvoření takového izolovaného a chráněného místa pomáhá vytěšňovat veřejné služby z každodenního života.

Členové klanu, jejich rodinní příslušníci a podílníci mají ohromné výhody oproti ostatním občanům. Především mohou využívat státní i kriminální péče zároveň. Protěžování členů klanů a jejich rodinných příslušníků je rozšířeným fenoménem ve všech možných dimenzích jihoitalské sociální péče. Nejedná se jen o finanční výpomoc, zdravotnické služby, půjčky, ale i o ty nejbánálnější věci jako předbíhání ve frontě u

přepážky či lepší zacházení od úředníka. Často už jen fakt, že jedná s členem klanu, vzbuzuje u obyčejného člověka strach.

Je těžké uhádnout, co nutí státní úředníky a občany napomáhat představitelům klanů a jejich rodinám. Strach z represálií je určitě jedním z důvodů. V některých oblastech je lepší ignorovat svévoli klanů, nespravedlnost a násilí, přičemž obecný názor je, že oblast ovládá klan, nikoli stát. Pravděpodobnost odvetných opatření vůči vlastní osobě je daleko konkrétnější než u možných trestů ze strany státu.

Strach rozšířený ve společnosti je odvrácená strana asistenčního systému kriminálních organizací. Šířit strach a zároveň pocit ochrany je odjakživa základní strategie všech zločineckých skupin. Pomáhat rodinám v nouzi, nabízet práci a ochranu. Trestat zrádce pouze pokud je to opravdu nutné, brutálním a teatrálním způsobem, tak aby byl vyslán jasný vzkaz všem.

Závěr

Podrobným zkoumáním historie Camorry na území Kampánie bylo zjištěno, že Camorra není institucionalizovaná a jasně definovaná organizace. V průběhu dvou staletí absolvovala zajímavý vývoj, který vedl z neorganizovaných lichvářů a vyděračů neapolského venkova, přes rozsáhlé a široce organizované společnosti La Nuova Camorra Organizzata a Nuova Famiglia až po značně rozvětvený systém moderního organizovaného zločinu, který dokáže využít mobility a přizpůsobit se aktuální politicko-ekonomické situaci. Camorristický systém ovládá obchody nejenom na území Kampánie, Itálie, ale i ve zbytku Evropy v celkovém objemu miliard Euro za rok. Odhadovaný majetek camorristických organizací činí stovky miliard, investovaných do nemovitostí, malých i větších průmyslových společností, obchodu, turismu. Zásadním momentem pro přerod z kriminálních organizací lokálního významu bylo zemětřesení v roce 1980. Během období rekonstrukce organizovaný zločin s kořeny v Neapoli pochopil, jaké možnosti se skrývají v transformaci v obchodní společnosti a ve skrytém využívání vládních struktur a organizací. V této době již alespoň hlavní protagonisté zločineckých organizací měli k dispozici dostatek kapitálu, který by potřeba pro rozsáhlejší a na počáteční investice náročnější aktivity. Přes proměny Camorry do různých podob, od malých gangů až k nadnárodním organizacím, nelze očekávat, že by bylo možné její další vývoj nějak anticipovat a předvídat. Místní kampánské klany jsou extrémně diverzifikované a vždy reagují velmi rychle na nastalou situaci. Zatímco v minulosti nebyly vzácné otevřené konflikty mezi jednotlivými skupinami, dnes je možno vyzorovat spíše spolupráci a společný boj proti nepříteli, jímž je stát a jeho represivní složky. Díky historickému a mentálnímu vývoji obyvatel, navíc kombinovaným se složitou situací, má Camorra neustále dostatek lidských zdrojů, především mezi mladou generací, která touží po rychlém vzestupu životní úrovně a bez velké námahy. I když přímo nelze hovořit o opravdové kriminální sociální péči, tak jednotlivé výhody vyplývající ze spolupráce s Camorrou jsou obrovské. V krátkodobém horizontu jsou pro nižší třídu rychlejší, účinnější a atraktivnější. Vezmeme-li do úvahy, že ti, jimž se vzdělání dostalo a získali dobře honorovanou práci například na severu Itálie, jih opouštějí, dostáváme se do začarovaného kruhu nedostatku vlastních vzdělaných lidí, kteří by tento region mohli pozvednout legálními prostředky.

Neidentifikace s Itálií dokonce vede k prohlášením typu, že místní obyvatele nejsou Italy, nýbrž Neapolitánci.

Ze všech uvedených pramenů a vlastního výzkumu vyplývá, že v blízké budoucnosti nelze očekávat kolaps kriminálních organizací či systémů na jihu Itálie. K tomuto poměrně pesimistickému závěru nahrávají i ekonomické problémy Itálie, které donutily k abdikaci dlouholetého předsedy italské vlády Silvia Berlusconiho. S výhledem stoupající nezaměstnanosti, nutností platit velké dluhy státu a úbytku peněz k dispozici pro sociální účely se dá předpokládat, že organizovaný zločin nebude na rozdíl od státních struktur oslaben. Nedojde-li tedy v blízké době ke zvýšení životní úrovně obyvatel Kampánie a tudíž k jejich větší identifikaci se státem, ve kterém žijí, tak opět nelze očekávat žádný pozitivní posun, šedá ekonomika Camorry bude dále lákat a fungovat, stejně jako bude Camorra paralelně konkurovat a vysávat italský stát.

Summary

This thesis deals with the history of criminal activities on the territory of southern Italy, specifically in Campania. It covers the development from small racketeering groups of very poor people to modern international companies headed by local bosses and covering not only all types of traditional crime but also parasiting on social services, European union funds, legal bussiness etc. There is growing interest of wealthy bosses to be active in legal ativities but with the support of illegal practices which are not so easy to notice and to fight with them. The history of Campania's Camorra during the last 200 years is full of changes with powerful groups heading whole regions but suddenly disappearing and appearing again at different fields, with slightly changed tactic and changed type of inner organization. Camorra is partly substituting the role of the state in providing basic welfare and social security to its members thus replacing the missing authorities. Due to the historic development in the region and changes of ruling class often of foreign origin, there is a long and continuous time period of non identification of ordinary people with state authorities. Poor economic situation of the south gives only small chances to break the existing *status quo* where Camorra and state exist in parallel with only Camorra profiting from it.

Použitá literatura

PROCACCI, Guliano. *Dějiny Itálie*, Praha: NLN, 1997, XY s. ISBN 80-7106-152-2

D. PUTNAM, Robert; LEONARDI, Robert. *Making democracy work: civic traditions in modern Italy*, Princeton: Princeton University, 1993, s. XY ISBN 0-691-07889-0

ALLUM, Percy. *Potere e societa a Napoli nel dopoguerra*, Torino: Einaudi, 1979, s. ISBN

BARBAGALLO, Francesco. *Camorra e criminalità organizzata in Campania*, Napoli: Liguori, 1988, str. 212. ISBN: 88-207-1746-8

BARBAGALLO, Francesco. *Il potere della Camorra 1793-1998*, Torino: Einaudi, 208 str. ISBN: 88-06-15100-2

De COSA Eugenio, *Camorra e mala vita a Napoli agli inizi del Novecento*, A.Polla, 1989, str. 169

De ROSA Francesco, *Un'altra vita: le verità di Raffaele Cutolo*, Milano: Tropea, 2001, str. 101. ISBN: 88-438-0299-2

Di FIORE, Gigi, *Potere camorrista: quattro secoli di malanapoli*, Napoli, 1993, 276 str. ISBN: 88-7188-084-6

Di FIORE, Gigi. *La Camorra e le sue storie*. Torino: UTET, 2005, 496 str.

Di FIORE, Gigi. *La camorra storie e documenti*, Torino: UTET, 2006, 487 str.

PALIOTTI, Vittorio, *Storia della Camorra*, Roma: Bietti, 1993, str. 245. ISBN: 88-7983-287-5

LUCARELLI, Carlo, *La storia della Camorra in Storie di bande criminali, di mafie e di persone oneste*, Einaudi, 2008, 402 str. ISBN: 978-88-06-19502-1

ANSELMO, Marcello; BRAUCCI Maurizio, *Questa corte condanna. Spartacus, il processo al clan dei Casalesi*, Napoli/Roma, L'ancora del Mediterraneo, 2008, 392 str. ISBN: 978-88-8325-224-2

BARRESI, Francesco. *Mafia ed economia criminale*, Roma, Edup, 2007, str. 201. ISBN: 88-842-11-468

CONSIGLIO, Alberto. *La camorra a Napoli*, Napoli: Guida, 2005, 132 str. ISBN: 88-7188-917-7

CLARK, Martin. *Storia dell'Italia contemporanea 1871-1999*, Milano: Bompiani, 1990. 628 str., ISBN 8845242757

FANTÓ, Enzo, *Mafia, n'drangheta e camorra dopo la legge La Torre*, Reggio Calabria, Casa del libro Editrice, 1988, str. 338, ISBN 8877960337

FERRARI, Luca. *Bassolino & la nuova camorra: indagine sulla svendita di una città*. Napoli: Controcorrente, 1997, str. 147, ISBN 9788889015322

De BLASIO, Abele. *La mala vita a Napoli: Ricerche di sociologia criminale*, Roma: Edizioni del Delfino, 1905, str. 252

COLETTI, Alessandro. *Mafie: storia della criminalità organizzata nel Mezzogiorno*, Torino : Società editrice internazionale, 1995, str. 232. ISBN: 8805023736

SALES, Isaia. *La camorra, le camorre*. Roma: Editori Riuniti, 1988. 222 p., bibliography p. 219-222, 22 cm. ISBN 883593222X

IOVENE, Bernardo, *Campania Infelix*, Napoli: BUR Biblioteca Univ. Rizzoli, 2008

BARRESE, Orazio. *Atti della Commissione Parlamentare d'Inchiesta sulla mafia. Camorra, politica, pentiti*, 1994

Parlamento italiano, Commissione parlamentare d'inchiesta sul fenomeno della mafia e sulle altre associazioni criminali similari, *Camorra, politica, pentiti, la relazione del presidente Luciano Violante e le disposizioni di Pasquale Galasso e Salvatore Migliorino, le accuse della magistratura contro otto parlamentari: ati della Commissione parlamentare d'inchiesta sulla Mafia* (Antonio Riboldi, Orazio Barrese, 1994, ISBN: 99-7284-222-0

Parlamento italiano. *Camorra e politica: relazione approvata dalla Commissione il 21 dicembre 1993*, Roma, Laterza, 1994, ISBN: 88-420-4412-1

Commissione parlamentare d'inchiesta sul fenomeno della mafia e delle altre associazioni criminali similari, XIII Legislatura, Relazione di Minoranza sulla criminalità organizzata in Campania, relatore senatore Emiddio Novi

Commissione parlamentare di inchiesta sul fenomeno della criminalità organizzata mafiosa o similare, XV Legislatura, Relazione conclusiva

Commissione Parlamentare d'Inchiesta sul ciclo dei rifiuti e sulle attività illecite ad esso connesse, Relazione territoriale sulla Campania, 2007, strana 15, http://www.parlamento.it/documenti/repository/commissioni/bicamerale/ciclo_rifiuti/Documenti/23-N2.PDF, staženo dne 20.9.2011

CALTABIANO, Cristiano. IREF Istituto di ricerche educative e formative, Il prisma del welfare: analisi dei regimi socio-assistenziali nelle regioni italiane, Roma, 2004, str. 5

LILLO, Marco, Napoli porto franco, L'Espresso, 7 května 2007, http://www.lancora2000.it/archivio/2009/ANC20091025_39.pdf, staženo dne 10.10.2011

Dipartimento Investigativo Antimafia, zpráva z 2.čtvrtletí 2006

Dipartimento Investigativo Antimafia, zpráva z 1.čtvrtletí 2007 (http://www.interno.it/dip_ps/dia/semestrali/2007/1sem2007.pdf) konzultováno dne 10.11.2011

Dipartimento Investigativo Antimafia, zpráva z 2.čtvrtletí 2007

De CRESCENZO, Daniela, La compagnia delle ecoballe, in Narcomafie, červenec - říjen 2007, http://www.narcomafie.it/articoli_2007/art2_7_2007.htm, staženo dne 1.11.2011

Del PORTO, Dario. Orsi, ultime verità: „Antimafia, chiesi aiuto a Cosentino”, La Repubblica, Napoli, 4.června 2008, <http://napoli.repubblica.it/dettaglio/Orsi-ultime-verita:-Antimafia-chiesi-aiuto-a-Cosentino/1471026>, staženo dne 5.11.2011

Italský národní statistický institut, [http://noi-italia.istat.it/index.php?id=7&user_100ind_pi1\[id_pagina\]=42&cHash=60e2fd1658855284cd4657ea7ff15c36](http://noi-italia.istat.it/index.php?id=7&user_100ind_pi1[id_pagina]=42&cHash=60e2fd1658855284cd4657ea7ff15c36), staženo dne 23.12.2011.

CARUSO,Raul.

http://works.bepress.com/cgi/viewcontent.cgi?article=1019&context=raul_caruso, staženo dne 3.1.2011

Sportello Scuola e Università della Commissione Parlamentare Antimafia, http://www.camera.it/_bicamerale/leg15/commbicantimafia/documentazionetematica/23/schedabase.asp#dati_statistici, staženo dne 15.8.2011

<http://www.anciveneto.org/documenti/documenti/LiveasdocMI.pdf>

<http://www.parlamento.it/parlam/leggi/003281.htm>

EURISPES - Istituto di Studi Politici Economici e Sociali:

http://www.eurispes.it/index.php?option=com_content&view=article&id=585:rapporto-italia-2008&catid=47:rapporto-italia&Itemid=222, konzultováno dne 21.8.2011

http://www.eurispes.it/index.php?option=com_content&view=article&id=585:rapporto-italia-2008&catid=47:rapporto-italia&Itemid=222, konzultováno dne 21.8.2011

<http://www.metropolisweb.it/legginews.asp?idarticolo=7122>

http://www.ancicampania.it/Primo_Piano_vis.asp?ID=115, staženo dne 8.8.2011.

<http://www.polis.regione.campania.it/>, staženo dne 28.7. 2011.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Příloha č. 1: Srovnání asistenčních služeb poskytovaných státem v programu LIVEAS a služeb poskytovaných Camorrou (tabulka)

Přílohy

Příloha č. 1: Srovnání asistenčních služeb poskytovaných státem v programu LIVEAS a služeb poskytovaných Camorrou

Sociální služby garantované LIVEAS v regionu Kampánie	popis	Služby zajišťované kampánskými klany	popis
Instituce a úřady sociální péče	Informace a poradenství pro občany a rodiny	Delegát klanu pro styky s příslušníky klanu a jejich rodinami	Informace a aktivace příslušných služeb pro členy a jejich rodiny
Služba rychlé sociální pomoci	Pro nouzové situace rodin a příbuzných	Referent pro zdravotní, bytovou a osobní nouzi	Pro situace rodin příslušníků v nouzi
Domácí asistence	Zajišťování každodenní péče pro nemohoucí	Osobní asistence	Finanční příspěvky a domácí asistence
Rezidenční struktury	Pro osoby v sociální nouzi	Bytová a finanční asistence	Pro členy a příbuzné na útěku před zákonem
Záchytná centra denní služby komunitního typu	Pro osoby v sociální nouzi	Bytová a finanční asistence	Pro členy nasazené do vojenských akcí a pro příbuzné hledané jinými klany
Podpora nástrojů proti chudobě	Finanční příspěvky, minimální plat (ve fázi experimentu)	Finanční výpomoc	Finanční příspěvky, osobní půjčky
Podpora rodin	Finanční příspěvky, domácí asistence, školky	Podpora rodin	Finanční příspěvky, byty, členové se starají o děti ostatních v rámci vzájemné výpomoci
Podpora osamostatnění a trvalého ubytování	Finanční příspěvky, domácí asistence	Přidělování bytů, příspěvky na každodenní výdaje, finanční příspěvky	Příspěvky na nájem a na hypotéky, přidělování bytů
Podpora mladistvých a rodin	Také pomocí pečovatelských rodin či komunitních center	Nabídka práce pro mladistvé jako podpora pro jejich rodiny	Také pomocí využívání mladistvých pro prodej drog a kontrabandu
Podpora žen v nouzi	Finanční příspěvky, nabídky služeb	Příspěvky pro vdovy a ženy členů ve vězení	Finanční příspěvky, nabídky práce, pokrytí každodenních výdajů
Podpora začlenění postižených	Komunitní, rehabilitační a zdravotnické projekty	Podpora postižených příbuzných členů	Příspěvky, pokrytí výdajů za umístění v soukromých střediscích
Podpora důchodců a nemohoucích	Podpora bydlení a trvalé či dočasné umístění v domovech důchodců	Podpora důchodců a nemohoucích z rodin členů	Podpora bydlení formou příspěvků či zajištěním míst v soukromých domovech důchodců
Sociální a vzdělávací podpora osob v zaměstnání	Podpora různého typu ve strukturách sociálního a rehabilitačního typu (zdravotnictví,	Rehabilitace pro členy	Zdravotnické výkony a zajištění specializovaných pracovníků

	přeškolení, vzdělávací kurzy)		
Poradenství pro rodiny	Podpora služeb vzájemné výpomoci	Poradenství pro rodiny členů	Podpora solidarity mezi členy
Zajištění základních sociálních práv	Podpora a ochrana minimální úrovně práv za účelem jejich trvalého dodržování	Šéf klanu anebo delegát pro styky s rodinami členů	Zajišťuje ochranu rodin klanem, řeší spory
Podpora vězňů a bývalých vězňů	Právní služby zajištěné státem, sociální služby, pracovní, bytová a informační asistence	Podpora vězňů a bývalých vězňů	Právní služby zdarma, podpora rodin, zajištění zaměstnání pro bývalé vězně, přidělování bytů